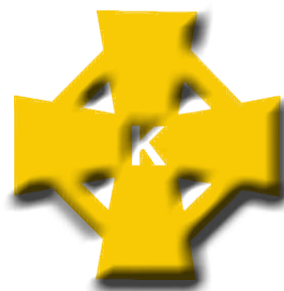
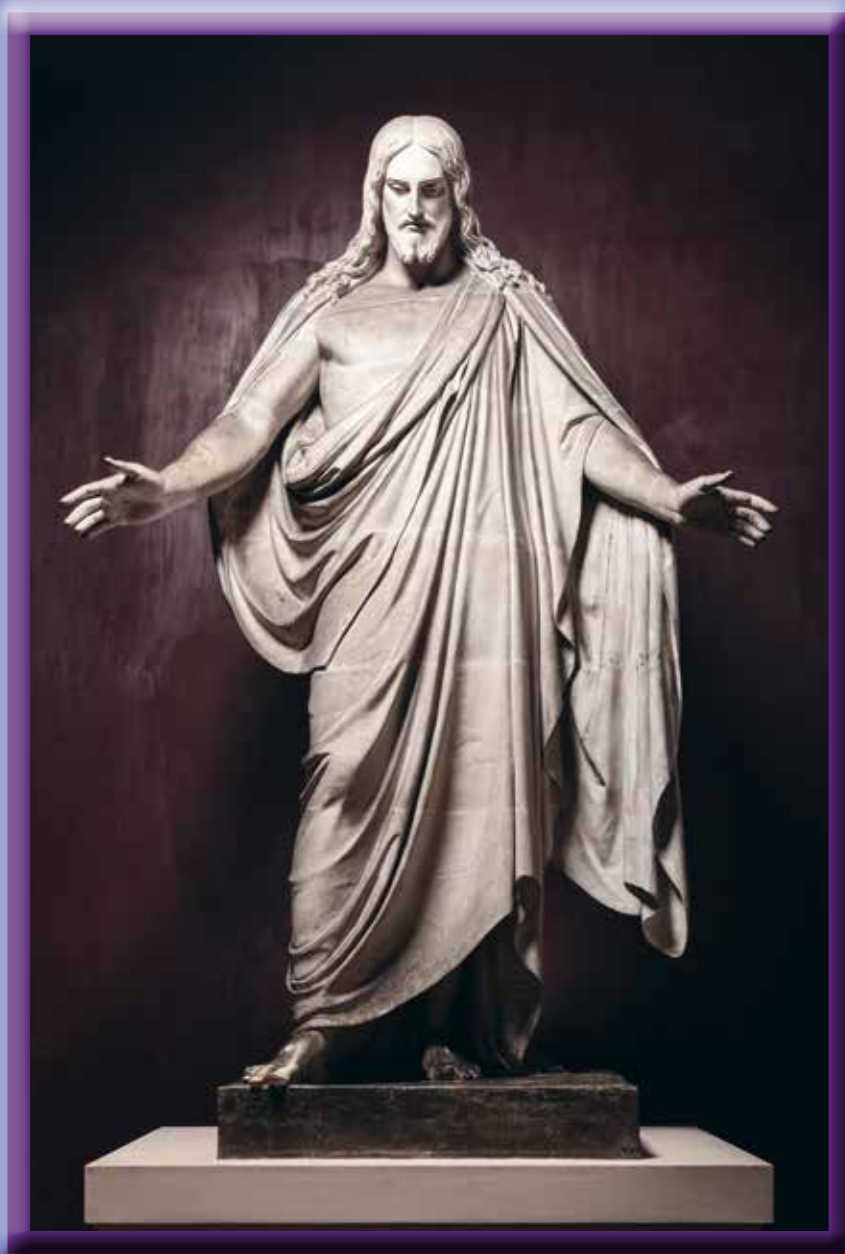

LEKMAN i KYRKAN

3
2019

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

Enheten i Kristus

Lukas 22:24-27

Ansvarig utgivare

Anders Nordberg
Nygårdsvägen 32
554 74 Jönköping
cagnordberg@hotmail.com

Redaktionskommitté

Beryll Grandell
Karfeldtsgatan 8
632 27 Eskilstuna
016-51 60 73
beryll@telia.com

Medlemskap

Juhani Ahonen
Rådhusgatan 81
831 45 Östersund
063-12 30 30
070-557 82 41
juhani.ahonen@gmail.com

Förbundsbutik

Gert Råvik, Planteringsvägen 102c,
252 31 Helsingborg.
0730-355689
gertravik2@gmail.com

Berit Olsson, Rausvägen 57,
255 92 Helsingborg
042-293933

Förbundets plusgiro

Medlemsavgifter o gåvor
Pg 50 27 87 - 5

**Medlems- och lokalavdelnings-
registrering – Prenumeration**

Allan Forsberg
Kimrökgatan 5
296 35 Åhus
044-240527
lekmanna@hotmail.com

Tryck: LH Tryck, Box 224,
523 25 Ulricehamn

Hemsidan

www.lekmanikyrkan.se

Presstopp

Nr 4-19 senast den 1 dec 2019

UPPHOVSRÄTTSSKYDD

Allt material, texter och bilder, som
publiceras i "Lekman i Kyrkan" och
på hemsidan www.lekmanikyrkan.se
är upphovsrättsskyddat.

Användning får ske endast
med Svenska Kyrkans
Lekmannaförbunds tillåtelse.

Redaktionen

Herre, samla oss nu alla

Herre, samla nu oss alla kring ditt dyra nådesord.
Likt ett vårregn låt det falla på vårt hjärtas torra jord.
Värdes oss din Ande sända och din eld ibland oss tända,
mätta ljuvligt de elända, Herre, vid ditt rika bord,
mätta ljuvligt de elända, Herre, vid ditt rika bord.

Lär oss troget taga vara på det ord oss givet är.
Led oss i ditt ljus, det klara, på den väg som till dig bär.
Gör vårt hjärta för dig stilla, låt ej otron oss förvilla,
Herre, låt oss ej förspilla nådestunden du beskär,
Herre, låt oss ej förspilla nådestunden du beskär.

Må vi akta på den tiden du då söker oss, o Gud.
Snart är nådens dag förliden, och vi får ej flera bud.
O, så hjälp oss nu att höra vad vår själ kan saliggöra,
upplåt du vårt hjärtas öra och förnim vårt böneljud,
upplåt du vårt hjärtas öra och förnim vårt böneljud.

Text : L. Sandell 1872

Musik: W.B. Bradbury 1861

Alla Tiders Bok

Alla Tiders Bok - tre samtals- och studieböcker finns att köpa för 85:-/bok.

Böckerna finns i Förbundsbutiken och hos Svenska Bibelsällskapet för beställning.

Förbundsbutiken: Berit Olsson, Rausvägen 57, 255 92 HELSINGBORG, tel. 042-293933
Gert Råvik, tel. 0730-355689, gertravik2@gmail.com

Svenska Bibelsällskapet, Box 1235, 751 42 Uppsala, tel: 018-18 63 30.

Vår vägvisare i vardagen!

Om man söker på ordet vägvisare på nätet får man en rad förslag, som; guide, ledsagare, ciceron, ledare, vägledare, spejare och stigfinnare.

Vi har dagligen och stundligen vägvisare runt omkring oss där tyvärr fokuset mest ligger på det egna jaget. Att just jag ska bli lycklig, att just jag ska förverkliga mig själv på det som är bäst just för mig. Man kan se hur tidningsrubrikerna basunerar ut: "flytta till Portugal och slipp skatten" eller "så gör du för att gå i pension vid 40" samt ytterligare en rad individuella råd. Man kan få en vägvisare i hur man går ner med 5 kilo/vecka genom att köpa ett hutlöst dyrt pulver. Vi matas varje dag med hur vi ska bete oss antingen vi går eller transporteras, stå inte i bussen, sitt längre bak, håll till höger, håll till vänster och så vidare och så vidare. För att inte tala om all reklam om allt vi bara måste köpa för att bli lyckliga, den materiella vägvisaren har tagit ett stadigt grepp om oss.

Det finns en utbredd mentalitet att vi ska bry oss om oss själva men strunta i andra. Detta står i total kontrast till det budskap som vi inom lekmanaförbundet och hela Svenska kyrkan vill förmedla. Det finns att läsa i Markusevangeliet 12:31; älska din nästa som dig själv. Med tanke på det hat som finns, och vi behöver inte gå utanför landets gränser utan kan hålla oss inom landets hägn och stör, så kan man undra hur många som inte tycker om sig själva när man ser hur vi ibland beter oss mot människor med annan hudfärg än den vi har, ja mot alla de som inte faller inom den norm som vi anser vara den rätta. För att komma till rätta med det hjälper det inte med några självuppfyllande och egoistiska åtgärder som bara gynnar mig själv.

Jag gjorde ett test för en tid sedan. Jag åker buss till och från jobbet ca två timmar varje dag och i Vimmerby kliver det med jämna mellanrum på en ung man på drygt 20 år som är som vi säger "av icke svenskt ursprung" När vi ska kliva av bussen så väljer han inte att gå före utan gör tecken att jag ska gå av först. Detta noterar jag även vid andra tillfällen när det gäller att kliva på bussen, de unga invandrarkillarna går aldrig före utan ger alltid tecken att andra ska gå på först. Nåväl, för att återgå till första episoden så jag givetvis tack och fick ett tack på engelska tillbaka. Nästkommande morgon hade jag satt mig på bussen när den unge mannen klev på så mötte jag honom med blicken och sa "hej". Jag får ett "hello" tillbaka kombinerat med ett mycket vackert och vänligt leende. Jag hoppas att jag gjorde hans dag. Han gjorde definitivt min dag fast han kanske inte är medveten om det. Att älska din nästa som du älskar dig själv kan ibland bara räcka med en blick och ett leende.

Mitt i all denna flora av vägvisning saknar jag den viktigaste vägvisaren och som verkar ha glömts bort i det allmänna bruset nämligen de tio budorden som i dagens samhälle kanske kan verka lite mossiga och förlegade men ack så aktuella. Det som är angivet inom parentes är Svenska kyrkans tolkning av budorden.

Du skall inte ha andra gudar vid sidan av mig.

(Inrikta ditt liv på den Gud som är alltings ursprung och mål.)

Du skall inte missbruka Herrens, din Guds, namn, ty Herren kommer inte att lämna den ostraffad som missbrukar hans namn.

(Använd Guds namn endast i det godas tjänst.)

Tänk på att hålla sabbatsdagen helig.

(Ge dig själv regelbunden tid till vila och uppbyggelse. Jesus påpekade att det här budordet var till för människornas skull, och skulle inte uppfattas som en börda.)

Visa aktning för din far och din mor.

(Visa dina föräldrar respekt och kärlek, så kan du förvänta dig detsamma av dina barn.)

Du skall inte dräpa.

(Värna och värda livet i alla dess former.)

Du skall inte begå äktenskapsbrott.

(Var trogen mot din partner.)

Du skall inte stjäla.

(Respektera andras egendom och rättigheter.)

Du skall inte vittna falskt mot din nästa.

(Visa dig pålitlig i tanke, ord och handling.)

Du skall inte ha begär till din nästas hus.

(Dela din medmänniskas glädje över att hon har fått en bra bostad.)

Du skall inte ha begär till din nästas hustru eller hans slav eller hans slavinna, hans ox eller hans åsna eller något annat som tillhör din nästa.

(Tillåt dig att vara glad åt att det gått din medmänniska väl i livet.)

Det kanske inte är så dumt att helga vilodagen även om jag själv inte är ett bra föredöme på den punkten. Att visa sina föräldrar respekt och kärlek är givetvis ett måste och jag skulle nog tillägga att det ska gälla alla våra medvandrar. Vi ska värna andras egendom och rättigheter, vi

ska vara pålitliga i ord, tanke och handling och vi ska värna och vörda livet i alla dess former. När man läser det rakt upp och ner så är det självklarheter men ändå ser världen ut som den gör. De två sista budorden som i sin enkelhet kanske är dom svåraste att leva upp till; att glädjas över att en medmänniska fått en bra bostad och att det gått väl för denne i livet är inte enkelt. Avundsjukan är stark.

Så till slut, hur ska du och jag kunna vara en vägvisare i vardagen? Ja kanske genom att vara de goda människor vi är och i alla fall försöka leva efter det som budorden säger. Till detta kan man även kosta på sig ett leende och ett hej till en okänd medmänniska på bussen och få ett leende tillbaka. För det är ju faktiskt så att din allra bästa vän och din käraste en gång i tiden var lika främmande som den okända personen på bussen med det vänliga leendet.

Jan Henriksson, vice förbundsordförande

RIKSÅRSMÖTE (RIKSKONVENT) 2020

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund fyller 102 år 2020 och firar under sommaren 2020 sin trofasta gemenskap i Kristus på Åh stiftsgård i Göteborgs stift
"Kom till mig, alla ni som är tyngda av bördor; jag skall skänka er vila" (Matt 11:28)

För att finansiera Lekmannaförbundets samling på Åh stiftsgård under sommaren 2020 med kostnader för lokaler, föredragshållare, musiker, transporter m.m. behöver förbundet ekonomiskt stöd/hjälp. Lekmannaförbundet vädjar om en penninggåva, oaktat gåvans storlek liten eller stor - till glädje för förbundets sammankomst och verksamhet. Gåvan tas tacksamt emot genom insättning på Lekmannaförbundets plusgiro **502787-5**.

Anteckna **"Sommarmöte 2020"** i det utrymme som finns för meddelande till mottagaren. Upplysning om kostnader och inkomster knutna till sommarmötet (Riksårsmötet) kommer att lämnas löpande framöver. Lekmannaförbundet gläds åt och uppmuntrar alla till engagemang och ansvarstagande för att på frivillig och ideell grund tjäna vår Svenska kyrka och därmed Kristus inom alla kyrkans fyra verksamhetsområden: gudstjänstliv, diakoni, undervisning och mission. Härutöver vill Lekmannaförbundet främja kristen gemenskap och fördjupning av kunskapen om kristen tro och kyrkans liv (tradition) samt uppmuntra till och faktiskt skapa opinion för kristna värderingar i samhället. Gud, låt Lekmannaförbundets Riksårsmöte 2020 och hela förbundets verksamhet genom dessa gåvor bli till välsignelse och glädje för Ditt rike!

I tacksamhet och frid!

Anders Nordberg

	JUN 2020
	MAJ 2020
	APR 2020
	MAR 2020
	FEB 2020
	JAN 2020
	DEC 2019
	NOV 2019
	OKT 2019

Bibeln har en tydlig historisk grund

Idag förnekas ofta det bibliska budskapets förankring i vår historiska verklighet. Inte så sällan har markerats att judisk/kristen tro är mer litterärt filosofiskt grundad än historiskt förankrad.

Uttåget ur Egypten ifrågasätts som historisk händelse. David anses också ibland bara vara en litterärt skapad kung utan historisk grund. Jesu jungfrufödelse och uppståndelse framställs ofta som myter och som sådana enbart ha existensiell betydelse för oss som människor.

Dessa utsagor och andra frågor av historiskt ifrågasättande art, behöver inte stå oemotsagda idag. Det finns nämligen en historiskt hållbar grund, både för judisk och kristen tro.

Bible Lands Museum i Jerusalem är ett relativt litet museum. Det öppnades 1992, och ligger granne med både Kneset, den israeliska regeringsbyggnaden, och Israels museum. Den permanenta utställningen på detta lilla museum består av en donation av en tidigare privat samling arkeologiska fynd från flertalet av de bibliska tidsperioderna. Att vandra genom den utställning är som att gå rakt in i en illustrerad version av bibeln, inte av målade bilder utan av konkreta fynd från den bibliska historien som visar sanningen i och fakticiteten av det som berättas där.

På den nedersta våningen i detta museum finns utställningshallar för tidsbegränsade utställningar. Jag fick för ett par år sedan möjlighet att närvara vid öppnandet av en sådan temporär utställning. För första gången, visades fynden från Kirbet Qayaffa, det bibliska Sha'arayim – "staden med två portar" Jos 15:36, 1 Sam 17:52. Staden, vars ruiner ligger

Teol. lic. i NT:s exegetik, författare och föredragshållare Anders Sjöberg.

vid Elahdalen ("Terebintdalen" i svenska bibeln) där David en gång besegrade Goliat.

De fynd som gjordes på denna plats under åren mellan 2007-2013 har aktualiserat en mängd olika frågor för arkeologerna: Vilka var invånarna i denna stad med två portar? Var de kananéerna, filistéerna eller var de kanske medborgare i kung David rike? Har vi hittat den bibliska staden Sha'arayim, som omnämns i berättelsen om David och Goliat?

Professor Joseph Garfinkel, känd arkeolog i Israel och en av ledarna för utgrävningarna i Qayaffa presenterade vid öppningen utställningen för oss. En mängd svar på ovanstående frågor kunde han ge utifrån den arkeologiska utgrävningen.

Bland de mest spännande fynden är en hebreisk inskription på en lertavla, kanske den äldsta hebreiska skrift som någonsin upptäckts, från 900-talet f.Kr. Ett annat viktigt fynd är en liten huggen

stenmodell av Salomos tempel i Jerusalem, som ger en mycket realistisk bild av hur det kunde ha sett ut. Ett tredje fynd, som först inte ser mycket ut för världen, - är lite förkolnade olivkärnor som grävdes fram i ett av grundskikten i staden. Men med hjälp av Kol-14-metoden, så har dessa olivkärnor visat att denna stad kan dateras till 1000-talet före vår tideräkning. Alltså precis då stamfolket Israel är på väg att bli en nation under David, och det enade rikets tid börjar.

Utgrävningarna visade också att staden var strukturerad och organiserad på ett sätt som skiljer den från hur de andra städerna i denna region var byggda. Den var omgiven av en massiv mur som inkluderade två lika stora och dominerande portar, en mycket ovanlig struktur för en relativt liten stad under denna tid. När arkeologerna grävde fram dessa två portar blev kopplingen till Sha'arayim (ordets betydelse är "två portar" på he-

breiska), tydlig och även kopplingen till den bibliska berättelsen om David och Goliat, 1 Sam 17.

Denna befästa och noggrant planerade stad tyder på förekomsten av ett mäktigt rike i Juda så tidigt som på 1000-talet före vår tideräkning. Frånvaron av ben från grisar, en näst intill total avsaknad av den typiska filisteiska keramiken och fyndet av den tidigaste hebreiska inskriptionen, visar att detta inte kunde ha varit en filisteisk stad. Ben från grisar och stora mängder filisteisk keramik har hittats vid utgrävningarna av de filisteiska städerna Gat, Ashkelon och Ashdod.

Joseph Garfinkel drog därför slutsatsen utifrån resultatet av dessa utgrävningar: Denna stad grundades av kung David och ska kopplas till den bibliska staden Sha'arayim och vad som hände där i den bibliska berättelsen. Vi har alltså i denna stad med dess två portar – en med öppning mot Jerusalem och en andra med öppning mot vägen till Filisteer – en tydlig anknytning till den bibliska historien i 1 Sam 17.

Dessa nygjorda fynd talar alltså inte om hur den hebreiska bibeln/vårt gamla testamentes historiska skildring avslutas. Vilket det redan finns en hel del arkeologiska fynd, ja även textmässiga, som beskriver. Här handlar det istället om his-

toriska fynd som visar hur Israels liv som nation startar, under kung Davids tid.

Utställningen visade - både de konkreta fynden som gjorts genom utgrävningarna men också en simulerad dataåtergivning av hur det kunde ha sett ut. I den fick vi se stadens portar, hemmen med alla dess föremål, bland annat tallrikar och dryckeskrus. Vi fick se kassemattmuren och tempelmodellen samt olivkärnorna... och mycket mer.

Joseph Garfinkel menade att staden byggts som en sydlig utpost mot filistéerna, för att skydda huvudvägen in i Israels rike.

Till utställningen fick också Bible Land Museum - från Israels museum - låna in den viktiga inskription som hittades i Tel Dan under en utgrävning 1993-94. Vilket är den äldsta inskriptionen (daterad till 800-700-talet före vår tideräkning) som omnämmer "Davids hus", en vanlig formulering i Bibeln när Davids kungadöme omnämns. Genom det har vi alltså ett mycket tidigt arkeologiskt fynd som bekräftar Davids existens på 1000-talet f.Kr, som kung för Israel.

Det börjar med andra ord vara svårt att hålla fast vid uppfattningen (för de som ännu gör det) att David bara är en litterär skapelse och inte är en verklig historisk person.

Den bibliska tron är förankrad i verkligheten. Den håller att pröva.

Välkomna med på min resa till Israel den 14-21 april 2020: "Res till Israel med den hebreiska bibeln som guide", då kommer vi att besöka dessa platser, och du kommer att bli stärkt i tron på sanningen i det bibliska budskapet.

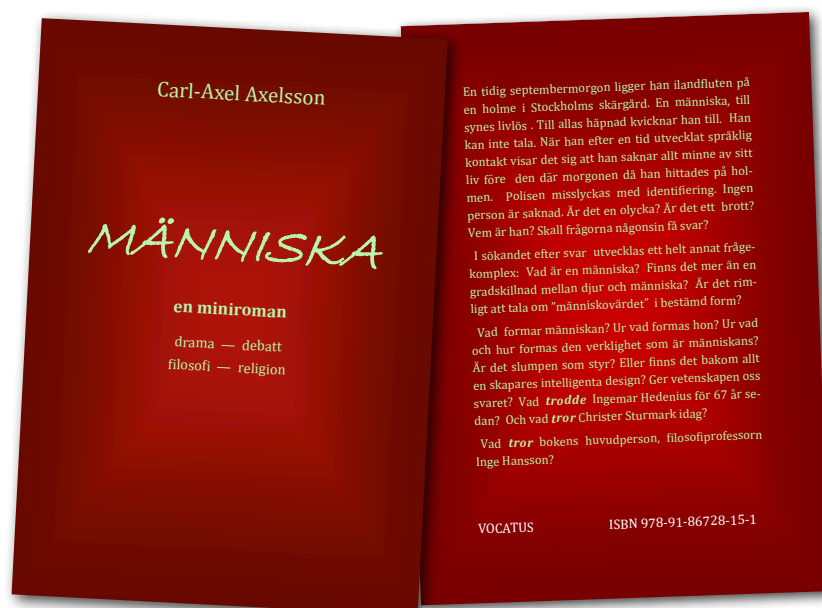
Information om resan finns på www.duvres.se.

Anders Sjöberg

MÄNNISKA – bok av Carl-Axel Axelsson

Boken finns i bokhandeln. Kanske inte i lager, men bokhandlarna har den i sin katalog och tar hem den. Den finns dessutom i nätbokhandeln, både hos Bokus och Adlibris. Den kostar ca 100 kronor och då kommer den ju hem portofritt i brevlådan.

Ikonmålning

Robin Johansson – ikonmålare på heltid i Antoniosgården utanför Lidköping

Delar av Jönköpings församling tillika med Bymarkskyrkans lekmannakår anordnade under ledning av Göran Gynnerstedt och Anders Nordberg lördagen den 4 maj 2019 en utfärd till Antoniosgården på Kållandsö vid Väneren utanför Lidköping i Skara stift.

Syftet med utfärden var att inhämta kunskap om ikonmålning som hantverk, att få se och uppleva den miljö och kultur som omger denna tidskrävande verksamhet och att få svar på frågan huruvida denna verksamhet kan fungera som andlig kraft- och inspirationskälla.

Robin Johansson har en bakgrund som grafisk formgivare och genom studier på Livets Ords Teologiska Seminarium kom han i kontakt med den tidiga kyrkan och dess spiritualitet. Ett uttryck för den tidiga kyrkan och dess spiritualitet är en ekumenisk gemenskap kring 'Nya Slottet' Bjärka-Säby, med Peter Halldorf som samlande gestalt. För Robin blev ikoner en konkret kontaktpunkt mellan honom och den tidiga kyrkan för vilken han hade och har ett särskilt intresse. Även om han re-

dan 2003 köpte sin första ikon i samband med en semesterresa till Cypern insåg han först 2010 i samband med en ikonmålarkurs på Bjärka-Säby att han ville ägna sig åt ikonmålning. Robin berättade för oss att hans dagliga tillvaro är starkt uppdelad i två delar, dels i en del med en intensiv uppmärksamhet på ikonmålandet, i tystnad eller med klostermusik som sällskap, inramat av tideböner i Antoniosgårdens kapell, dels i en del med ett intensivt och rikt familjeliv. Arbetsdagen börjar halv åtta, efter bön (laudes) och frukost i Antoniosgården och slutar klockan fem på eftermiddagen då han lämnar Antoniosgården för ett bege sig hem till sin hustru och till familjens fem barn.

Robin berättade att ikonmålandet omgärdas av flera detaljer som avviker från det tempo och den kultur som vi vanligtvis möter i den värld till vilken vi hör. Ikonmålning är ett hantverk som lämpligast utförs i en viss inre stillhet och som inte går att tillägna sig utan lång, tålmodig erfarenhet. Även om läsa, iakttä och begrundna är viktiga förhållningssätt är huvudvägen själva målandet. Robin berätta-

Robin Johansson, ikonmålare.

de vidare att en av hans ikonlärare, Georgi Gashev, brukar uttala att *'du måste måla 100 ikoner innan du kan göra det bra'*. Robin berättade också att tidsåtgången för att färdigställa en ikon utgör ca en månad bortsett från den tid för torkning som härutöver åtgår. Robin ser ikonmålandet som en process där det hantverksmässiga kunnandet och det andliga livet berikar varandra.

Andlig kraft och inspirationskälla? Robin berättade att ordet ikon kommer från grekiskans *eikon* som betyder bild eller avbild. Människan är skapad till Guds avbild – Guds ikon – och är tänkt att återspegla Gud i världen. I detta att vi är skapade till Guds avbild finns en sakramental uppfattning; att det fysiska kan gestalta och förmedla det gudomliga. Kristus själv gör detta helt och hållet (fullkomligt) och han är enligt Kolosserbrevet *"den osynlige*

Deltagarna utanför ikonverkstaden.

Gudens avbild” (eikon) och uppenbarar vem Gud är och vem människan djupast sett är. Jesus Kristus är sann Gud och sann människa. När man talar om ikoner kommer ofta frågan om avgudabilder upp. Vi ställde därför just en sådan fråga till Robin om vilket svar vi bör ge till dem som sätter i fråga huruvida det finns risk för att man medverkar till avgudadyrkan i samband med målning eller innehav av ikoner? Robin svarade att enligt Gamla testamentet har en avgud åtminstone två egenskaper: den är stum och talar inte som en levande Gud och den är konstruerad av människan som har den under sin kontroll. I motsats till dessa epitet hos en avgud kallar Robin en ikon för en ”dialogbild”, en kontaktpunkt mellan människan och den himmelska världen. Robin upplyste om att på en stor del av motiven är den avbildade vänd mot betraktaren och ”ser tillbaka” på betraktaren. Han underströk att just detta att ikonerna (motivet) ”ser tillbaka” på betraktaren kan kopplas till berättelsen i första Moseboken 16 som handlar om Abrahams och Saras tjänsteflicka Hagar som har flytt ut i öknen. Då Gud talade till Hagar svarade hon: *”Du är seendets Gud.”* Hon tänkte: *”Har jag då verkligen fått se en skymt av honom som ser mig?”* Ikonen kan i bästa fall fungera som ett hjälpmedel där vi inte reducerar Gud till ett objekt som vi kontrollerar med vår tanke utan där vi förblir öppna och låter Gud vara ett subjekt som talar till oss och möter oss.

Antoniosgårdens timmerstuga med kapell i stugans större rum i nedervåningen.

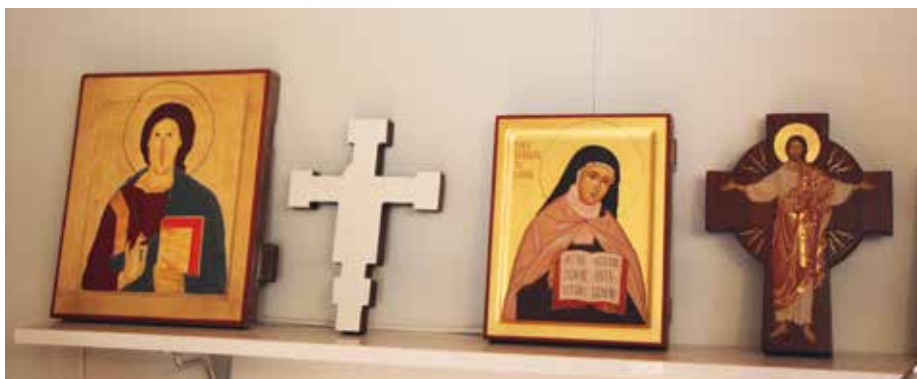
Robin upplyste oss vidare om att utöver teknisk kunskap om själva hantverket är det hans önskan att sträva efter ett växande andligt liv och en fördjupad teologisk förståelse. På så vis blir erfarenheten av att måla ikoner i den miljö han befinner sig i samtidigt en andlig fördjupning.

På Bjärka-Säby har en kommunitet vuxit fram. Denna kommunitet består dels av systrar och bröder som under en tid lever ett klosterliknande liv, dels av människor som lever vanliga liv men som går in under kommunitetens norm: en daglig tidebön, en mässa i veckan och en retreat per år. Denna gemenskap har gett upphov till ett slags sårbar bildning: Antoniosgården på Kållandsö. Robin har familj, hustru och fem barn, och han arbetar heltid som ikonmålare samt tjänstgör ideellt som pastor i en lokal frikyrkoförsamling. Att en frikyrkopastor försörjer sig på ikonmålning är ett tecken på ekumenik. Antoniosgården har förutom en ikonverkstad också en timmerstuga med ett kapell i stugans större rum. I timmerstugan finns härutöver ett kök i nedervåningen och två gästrum i övervåningen tillika med ett badrum. Kapellet är invigt av biskop eme-

ritus för Visby stift, Björn Fjärstedt, som fram till 2017 var visitator för kommuniteten kring Bjärka-Säby. Biskop emeritus för Karlstads stift Esbjörn Hagberg har tagit över rollen som visitator. Gräshagskyrkan, en distriktskyrka i Jönköpings församling, har nyligen i glädje mottagit en diakonbild målad av Robin Johansson.

Efter kårens besök hos Robin Johansson återvände deltagarna i tacksamhet till Bymarken i Jönköping. Vid Bjärklunda kyrka, byggd 1781 och belägen nordväst om Falköping, gjordes uppehåll för helgsmålsbönen inför tredje söndagen i påsktiden med tema *’Den gode herden’*. Helgsmålsbönen leddes denna kväll och alla andra kvällar då det hålls helgsmålsbönen under kyrkoåret uteslutande av lekmän, i Bjärklunda kyrka knutna till Härlunda och Bjärka församlingar.

I tacksamhet och frid!
Anders Nordberg

KÅSERI: Fader Gunnar – min Fader

1997, det var då det började! Jag var med min Äldreomsorgschef Torsten Gustafsson på socialkonferens i Kristianstad. ”Kan vi köra ut och titta på din fars kyrka, Gratia Dei?”

Väl där berättade jag en rolig anekdot om min far, som då varit död i nästan tio år. ”Oh”, sa Torsten, ”du måste ha mycket roligt att berätta, vill du komma till Osby kommuns Veteranklubb?” Jag skapade då ett kåseri om mina personliga minnen av min far. Numera blandar jag bland mina och andras minnen!

Osby

Far och mor kom till Osby hösten 1933 och far installerades som kyrkoherde våren 1934, samtidigt som kyrkan firade 100-årsjubileum. Fars bok ”Kyrklig förnyelse” (finns i nyutgåva 2015) kom året efter, 1935. I den redogjorde han för hur han ville förnya kyrkan. Han ville föra ner ”Den himmelska glädjen i kyrkorummet”, med aktiva kyrkobesökare, processioner, rökelse, fina mässhakar, ljus på altaret, korstecken, nattvardsgång varje söndag bl a. Mycket av detta tolkades som katolicism. Far inspirerades dock mer av den Anglikanska kyrkan än den romersk-katolska. ”Om det som kyrkoherde Rosendal gör är katolicism, då vill jag bli katolik”, sa en kyrkobesökare. De fina mässhakarna var resultatet av att far startade en syförening så fort han kom till Osby. Han satte alla sykkunniga damer i arbete med att sy dessa fina mässhakar. Själv var han ordförande och läste högt för damerna till ibland långt ut på nätterna.

Jag var van vid att far var en stridens man. Han tyckte om när det var ”lite vågor i vattnet”. När jag nu läser om den tiden så verkade det vara värre att vara katolik än att vara kriminell. Kyrkan blev med åren

välbesökt. Det kom bussar från hela södra Sverige för att lyssna på fars predikningar. I snitt drygt 300 besökare en söndag. En del av predikningarna har jag inspelade. När jag i dag lyssnar på dem förundras jag över hur far med utgångspunkt från ett bibelcitrat kunde föra ner det till mänskors vardag.

För sjuka och gamla som inte kunde ta sig till kyrkan gjorde far och hans kyrkoadjunkt runt 900 sockenbudsbesök/år. På cykel!

Nunnevigningen

Pingstdagen 1954 tog far emot nunnelöften från den unga flickan Marianne Nordström, sedermera Syster Marianne i Alsike. ”Lite vågor i vattnet” blev orkan! Två anmälningar till Domkapitlet. Oändliga skrivelser i tidningarna över hela landet. Far åkte till Lund för att förklara sig inför biskopen, som dock inte var hemma. Far hade respekt för biskopen. Han skrev: ”Jag fruktar bara två personer, min biskop och min kyrkoadjunkt”. För ett tag sen fick jag höra från en av ynglingarna som bodde i prästgårdens båda flyglar vid den tiden att två av dem fick i uppdrag att åka

till biskopen och berätta hur bra det kyrkliga livet var i Osby. Far var skakad! Det var nog hans värsta pärs. Far blev ställd under övervakning i ett år av kontraktsprost Rynge i Loshult, som var en snäll och beskedlig man som inte ställde till några större problem. Far upplevde dock övervakningen som ytterst förnedrande.

Påven Pius XII 1950

Far bar alltid sin svarta fotsida sutan och från 1930-tal även sin berömda kalott. Så var far klädd vid besöket hos Påven Pius XII i Rom 1950. När de efter audiensen stod på den berömda balkongen var det fullt med turister på St Petersplatsen. Två svenskar stod också där och den ene sa till den andre: ”Vem är killen i vitt som står bredvid Fader Gunnar?”.

Amerika 1950

Far hann också med att vara i USA sju veckor 1950 och träffade bl a president Truman. Han fick 20 min audiens. Truman sa: ”Tala! Jag är duktig på att lyssna” och det passade väl far alldeles utmärkt. Han köpte storrutiga skogshuggarjackor till min bror Staffan och sig själv, samt en barnvariant till mig. När jag hade jobbat några år i Osby började jag använda fars jacka. En dag kom en äldre älskvärd dam, som jag kände, fram till mig och sa: ”Är det inte Thomas?”. ”Jo, det är det!”, svarade jag. ”Är det inte pappas jacka du har?” ”Jo, det är det!”. ”Tänk att du blivit så stor att du kan ha pappas jacka!”. Jag hade nyss fyllt 33 år!

Samtidigt med fars besök i USA kom även ärkebiskopen av Canterbury dit, Anglikanska kyrkans överhuvud. På New Yorks flygplats möttes han av en hord av journalister. Första frågan ”Vad tycker ärkebiskopen om nattklubbarna i New York?”. ”Finns det nattklubbar i NY?” blev motfrågan. NY Times första sida dan

efter "Ärkebiskopens första fråga: Finns det nattklubbar i NY?"

En enda fattig röst

I slutet av 1940-talet började far fundera på hur han skulle kunna fira fem gudstjänster per dag som pensionär. Med den handlingskraft han besatt blev slutsatsen att bygga en egen kyrka. Meningen var från början att Gratia Dei skulle ligga i Osby, men kommunfullmäktige sa nej med en rösts majoritet. På sin tiggarrått besökte far sin gode vän Gösta Darlin, vd för Osby-Pannan, och ville ha en värmepanna till Gratia Dei. Gösta ville inte skänka hela pannan, far fick betala hälften. "Hur skulle det se ut om jag berättade för massmedia att Gösta Darlin har gett mig en halvpanna?" Far fick en helpanna!

I sin iver att söka sig till människor var far inte främmande för att hålla andakter på dansbanor och rockgalor, inviga glassbarer, kora skönhetsdrottningar eller att träffa Anita Ekberg. Hans filosofi var att kommer inte folk till mig så går jag till dem och sen kommer de till mig! Och det funkade, inte minst med ungdomen!

Invigningen

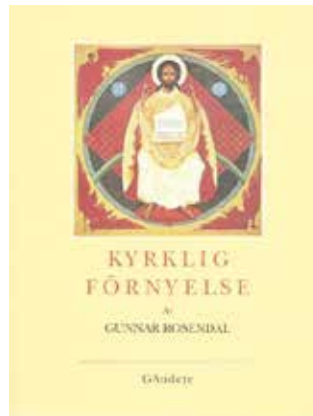
Anekdoten jag berättade för Torsten var från invigningen av Gratia Dei i Kristianstad den 14 december 1962. Jag stod med mitt kors utanför porten till kapellet och skulle leda processionen. Biskopen i Lund, Martin Lindström, var inbjuden som invigare. Han kom fram till mig och frågade bekymrat om jag klarade av att bära korset. När jag stämde av med far berättade jag vad biskopen sagt. Far lutade sig förtroligt mot mig och viskade att biskopen inte var så förtjust i liturgin. "Han är lite torr, vi kallar honom Dry Martini".

Kärlekens vecka

Far var en nyfiken person, som ville hänga med i det mesta. Dock hade han i bland en världsfrånvändhet som charmade. Inför "Kärlekens vecka" ringde Kvälls-posten till ett antal kända personer och frågade om de tänkte vidtaga några speciella åtgärder med anledning av den stundande veckan. På en hel sida visades bilder på dessa kända personer och deras svar. "Det känner jag inte alls till, jag följer kyrkoåret", svarade far.

Min konfirmation

1960 skulle jag konfirmeras för far och då skulle man bikta sig eller ha enskilt samtal innan konfirmationen. Det ena var väl inte roligare än det andra! Tidpunkten

närmade sig för bikten och jag blev mer och mer illa till mods. Bikta sig för sin egen far! Jag tog mod till mig och klagade min nöd. Jag var osäker på hans reaktion när jag gick in i biblioteket, där han satt och skrev på sin gamla Remington från 1926. Far reste sig och kramade om mig. "Bra min son att du tar upp det. Jag har inte ägnat det en tanke. Klart att du inte ska bikta dig för mig. Sätt dig på cykeln och cykla till Fader Uno i Visseltofta och bikta dig för honom". Lättad satte jag mig på min cykel. Minns inte om jag var helt ärlig!

Sista ord

Julen 1988 skulle vi fira på Gratia Dei som vanligt. Far var då boende på GP-kliniken i Kristianstad. Han hade blivit lite förvirrad på ålderns höst. Han var drygt 91 år gammal. När vi skulle hämta hem far på julafton hade han drabbats av influensa. Han låg på sin säng i sjukhusets kläder och hade hög feber. Mestadels hade han annars sina prästkläder på sig även på GP-kliniken. Personalen sa att vi inte kunde ta hem honom över julen.

På juldagen åkte min syster Kajsa, hennes son Fredrik och jag och besökte honom och önskade God Jul! Han var illa där. Vi hade med oss en flaska vin som min syster Birgitta gett honom i julklapp. Han lyste upp och ville genast avsmaka presenten. Vi lyckades hitta några plastmuggar och hällde upp.

Vi smakade och sen började far berätta att han fått en förnimmelse om att han skulle bli frisk. Han pratade en stund om detta. Han verkade klar i tanken. Sen sa han: "Men om det är Guds vilja att mitt liv är till ända, så är jag tacksam för mitt rika liv och tackar Gud för det". När han pratat färdigt sa han: "Så fick jag då predika en gång till i mitt liv. Det var mycket nyttigt för min fåfänga och jag kan bara beklaga resten av svenska folket som inte fick lyssna, skål!". Sådan var han, min fader: fåfäng, självi-

ronisk, allvarlig och full av humor och värme. Detta är mitt sista minne av min far. På annandagens förmiddag insomnade han lugnt och stilla.

Minnet av far

Den 4 april 1997, på 100-årsdagen av fars födelse, avtäcktes en staty av far vid järnvägen i Osby. Placeringen gjordes troligen för att han var en flitig resenär och gjort Osby känt över hela landet. Som socialchef var jag ledamot i Socialchefsförbundets Riksstyrelse och hade då förmånen att resa mycket i landet. Var helst jag kom i landet mötte jag folk som träffat far eller kände till honom.

I början på 2000-talet åkte ett antal forskare till Italien på ett 14-dagars seminarium. Resultatet blev boken: "Gunnar Rosendal – En banbrytare för kyrklig förnyelse". En 500-sidig bok om fars livsgärning med de djupaste teologiska frågorna till de mer profana massmediala. Ett avsnitt i boken, "Jag älskar publicitet", är ganska långt!

Skånetrafiken utlyste en tävling om vad deras 48 nya Pågatåg skulle döpas till. Drygt 700 förslag kom in. "Fader Gunnar" skulle ett tåg "döpas" till beslutade juryn. Jag fick förtroendet att förrätta "döpet" vid Osby järnvägsstation en solig lördagsförmiddag i oktober 2010. Min dotter Christine och jag SMS:ar glatt till varandra "Yippiiii, jag har sett Fader Gunnar-tåget!". Jag åkte med tåget från Hässleholm till mitt kåseri i Perstorp och förklarade stolt för konduktören att jag "döpt" tåget. "Jaså", sa hon och gick.

Gratia Dei

Det är otroligt glädjande att far fortfarande intresserar och jag kan med stor glädje berätta att Gratia Dei i dag har regelbundet gudstjänstliv, där bor präster, skötsel och underhåll är förträffligt. Väl värt ett besök!

Thomas Rosendal, Socialchef emeritus

NY UTGÅVA!

Kyrkokalendern

Planering och inspiration för gudstjänsten

Pris från:

149 kr
/st

I *Kyrkokalendern* 2019-2020 hittar ni inspiration och stöd till alla som deltar i planeringen av gudstjänsten. Årets tema, *Lärande och undervisning*, tar fasta på tron som ett livslångt lärande, tillsammans med andra och tillsammans med Gud.

Medverkande skribenter i 2019-2020 års kalender är bland andra Martin Modéus, Sofia Camnerin, Lotta Schelin och Björn Wiman. Ett studiematerial framtaget i samarbete med Sensus finns tillgängligt för fördjupning och reflektion.

Nyheter i årets utgåva:

- ✓ **Digital kalender** - Ladda ned *Kyrkokalendern* till din egen digitala kalender
- ✓ **Kopieringsunderlag till barnens gudstjänst** på verbum.se
- ✓ **Tips om traditioner och särskilda dagar** för aktiviteter i församlingen

ART NR:52637821
PRIS FRÅN: 149 KR/ST

☒ **JA, TACK!**

Jag beställer.....st Kyrkokalendern 2019-2020, art. nr: 52637821

Pris: 1-3 ex 169 kr/st, 4-25 ex 159 kr/st, 26 ex + 149 kr/st

Frakt tillkommer. Priser inkl. moms. Med reservation för prisändringar.

Namn:

Org.nr/Pers.nr:

Adress:

Postnummer:.....Ort:.....

Faktureringsadress om annan än leveransadress:

Ev. referens/ID:

Telefon:E-post:.....

Vänligen texta tydligt.

Frankeras ej.
Mottagaren
betalar portot.

VERBUM

SVARSPOST

20124579

110 22 Stockholm

BESTÄLL NU

verbum.se

order@verbum.se

08-743 65 10

ENHETEN I KRISTUS

I en av bibeltexterna hämtad från Johannes evangelium 17 kap. ber Jesus för alla troende att de ska vara ett. Enheten centreras kring KRISTUS och hans ORD!

Det finns två centrala grekiska ord som används om en församling. Ett är "ecclesia" som handlar om församlingens struktur. Det andra är "koinonia" som har att göra med relationerna mellan de troende.

Både ecclesia och koinonia behövs, men koinonia - gemenskapen och andens enhet är den primära. Församlingen är tänkt att vara som en familj, inte bara en organisation. Vi behöver strukturer, men den ordning som ges för den lokala församlingen är också den mest enkla tänkbara – äldste och diakoner, det var allt! Kraften och livet i församlingen är dess koinonia (enheten i Kristus), inte dess ecclesia (struktur)! Ecclesia som utgår från en gemenskap med Kristus och som står för struktur – enheter i Kristus – medan koinonia mer är att hänföra till relationer mellan de troende, till enighet i Kristus. En stark enhet utmärks av enighet!

Församlingen liknas ofta vid en kropp. Ibland kan man höra kommentarer att man älskar Gud, men har svårt för församlingen. Det är inte möjligt att vara förenad med huvudet (Kristus) utan att vara förenad med hans kropp. Vi konstaterar att en kroppsdel som inte sitter ihop med kroppen snart dör då blodet inte pulserar och ger liv.

Men det finns hopp, nätet kan stärkas och helas vid en sann gemenskap med Kristus om vi väljer att leva vårt liv i hans ljus. När lärjungen Johannes bör-

jade vandra med Jesus kallades han och hans bror för "åskans söner" på grund av deras temperament (Mark 3:17). De var omogna och sökte bl.a. de främsta platserna hos Jesus (Mark 10:37). Men något hände som gjorde att aposteln Johannes kom att kallas "kärlekens apostel". Nyckeln är gemenskapen med Kristus och varandra som vi förstår av texten i hans första brev: "Men om vi vandrar i ljuset, liksom han är i ljuset, då har vi gemenskap (koinonia) med varandra, och blodet från Jesus, hans son, renar oss från all synd." (1 Johannesbrevet 1:7)

Predikotexterna, nu knutna till den fjortonde söndagen efter trefaldighet, har den gemensamma benämningen *Enheten i Kristus* och handlar dels om att Herren ska friköpa och ena dem som är kvar av hans folk i olika länder - han och ingen annan ska skapa enhet bland Israels folk genom att höja ett fälttecken, förena de

skingrade av Israel och samla de kring-spridda av Juda från jordens fyra hörn varpå avund och fiendskap ska upphöra (Jesaja 11:10-13), dels om Paulus uppmuntran till församlingen i Filippi att göra hans glädje fullkomlig genom att visa enighet (Filipperbrevet 2:1-5) dels ock om Jesu svar till lärjungarna som kom att tvista om vilken av dem som var den störste.

Gammatestamentlig läsning

Den dagen skall folken söka sig till Jis-hajs rot, till honom som står som ett fälttecken för alla folk, och platsen där han tronar skall bli ärad. Den dagen skall Herren åter lyfta sin hand för att friköpa dem som är kvar av hans folk, dem som är kvar i Assyrien och Egypten, Patros och Kush, Elam och Shinar, Hamat och kustländerna. Han skall höja ett fälttecken för folken, förena de skingrade av Israel och samla de kring-spridda av Juda från jordens fyra hörn. Då skall Efraims avund upphöra och Judas fiendskap ta slut. Efraim skall inte avundas Juda och Juda inte hysa fiendskap mot Efraim. (Jesaja 11:10-13)

Som ett resultat av flera militära nederlag före och under profeten Jesajas levnad spreds judarna ut över många länder. Men Gud hade lovat att en ättling till kung David en gång skulle återupprätta folket, och till det löftet satte folket sitt hopp.

"Och det ska ske på den tiden att hednafolken ska komma att söka en telning från Isais rot, där han står såsom ett banner för folken; och hans boning skall vara idel härlighet" (Jesaja 11:10 i 1917 års bibelöversättning).

Jesaja säger att alla folk skall söka sig till Jesus som är fälttecknet, och som man riktar sig mot och rättar sig efter. Folken ser hur han lyfter sin hand och griper in i folkens liv. De folkslag som nämns här, är namn på folk som förnedrat Guds folk, krigat mot dem, tagit dem som slavar: *Assyrien och Egypten, Patros och Kush, Elam och Shinar (Babel), Hamat och kustländerna*. Varje namn är laddat av såriga minnen, tårar, vrede. Men svårigheterna har inte bara kommit från främmande hednafolk. Brödrafolken **Efraim** (Israel) och **Juda** har gjort varandra illa, avundats varandra, bekämpat varandra. Men när Ishaijs ättling, David son, **Jesus Kristus**, höjer sitt fälttecken (fana, banér, standar) och lyfter sin hand sker befrielse och läkedom. Avund och fiendskap upphör. Enheten stärks.

Det är mycket som förändras, befrias och förnyas, när vi slutar att drivas av denna världens idoler, härskare, maktmännskor och mediamakter och i stället ser på Honom som är Herrens tjänare, som lider sig fram till oss och älskar sig fram till oss. Han är inte långt borta!

Epistel

Om det alltså finns tröst genom Kristus, uppmuntran från kärleken och gemenskap från Anden, om det finns ömhet och medkänsla, gör då min glädje fullkomlig genom att visa enighet. Lev i samma kärlek, eniga i tanke och sinnelag, fria från självhävdelse och fäfänga. Var ödmjuka och sätt andra högre än er själva. Tänk inte bara på ert eget bästa utan också på andras. Låt det sinnelag råda hos er som också fanns hos Kristus Jesus. (Filipperbrevet 2:1-5)

Paulus skrev sitt brev till församlingen i Filippi ett tiotal år efter församlingens tillkomst. Paulus satt då fängnen, möjligen i Cesarea någon gång mellan åren 57 och 59, men troligen i Rom där han hölls fängslad från våren 60 tills hans sak äntligen två år senare, år 62, togs upp till prövning i rätten. Paulus hade en särskild orsak till att han skrev brevet till församlingen i Filippi, nämligen att han därmed ville tacka för det understöd som han hade fått. Trots alla umbäranden ville Paulus inte förbittras eller ta till våld. Kristus är den bästa förebilden för honom själv och för församlingen i Filippi. Staden Filippi hade fått sitt namn efter den makedonske konungen Filip, far till Alexander den store. Staden grundlades någon gång omkring år 360 f Kr efter

det att Filip hade erövrat dessa trakter. Det var en strategisk plats utefter kustvägen mellan Grekland och Asien och i närheten fanns ett lätt-försvarat pass. I Filippi stod ett världsberömt slag år 42 f Kr, som avgjorde romarrikets öde för seklerna framåt. Här utkämpades en strid om världsherraväldet. Bland ledarna på den segrande sidan fanns en man som senare blev känd som kejsar Augustus. Augustus ingrep på ett avgörande sätt i stadens historia då han förvandlade staden till en romersk koloni, vilket innebar att staden befolkades med gamla legionärer som fick romersk medborgarrätt, romersk förvaltning och romerskt språk. Medborgarna i romerska kolonier höll styvt på sina privilegier och de var väl medvetna om sin särställning.

Hit kom nu Paulus med Silas på sin andra missionsresa (ca år 50) och upplevde många dramatiska händelser som evangelisten Lukas har skildrat i Apostlagärningarna (kap. 16). Staden saknade

judisk koloni av betydelse och därtill saknades synagoga. Det saknas kännedom om motstånd från judiskt håll men däremot kännedom om häftig reaktion och motstånd från några slavägare som genom Pauli förvållande hade gått miste om en inkomstkälla. Slavägarnas anklagelser gick ut på att Paulus och Silas var judar som försökte föra in och propagera för nya seder och lagar, helt oantagbara för romare till vilka ju befolkningen i Filippi hörde.

I Filippi grundades en församling, den första i Europa vilket inte någon tänkte på då medelhavsländerna utgjorde en enda slutna kulturkrets. För Paulus var församlingen i Filippi alltid ett glädjeämne, ja kanske den församling som han kände sig mest förtrogen med. Det var den yttre anledningen till brevets tillkomst, ett mycket personligt brev, med säregen charm och värme, som i alla tider gjort det läst och älskat och inte utan skäl fått namnet *"glädjens brev"*.

Det hade brutit ut förföljelser mot församlingen i Filippi och Paulus uppmanar i sitt brev sina vänner att också när de blir illa behandlade uppföra sig på ett sätt som är värdigt Kristi evangelium. De ska hålla orubbligt samman och stå orubbligt fasta, också när man försöker skrämman dem med de grövsta hotelser. Förföljelsen är på sätt och vis ett privilegium, sa Paulus. Vi får höra samman med Kristus, också på det viset att vi får dela Kristi lidanden och smälek. Församlingen fick nu uppleva detsamma som den både hört och sett att Paulus själv hade råkat ut för. Paulus manar så innerligt han någonsin kan till att hålla samman i en obrottslig enhet och påminner församlingen om allt vad den har fått uppleva: den tröst som de har fått av Kristus, den uppmuntran som kärleken (Guds kärlek) ger dem, deras erfarenhet av Andens gemenskap – de har Anden och de är ett i Anden – och all den barmhärtighet, som de har fått ta emot av Gud och av varandra. De vet vad detta betyder. Gör därför Paulus glädje fullkomlig genom att hålla orubbligt samman, förenade i samma tro och samma kärlek, utan tanke på prestige eller rangordning. *Utgångspunkten för Paulus förmaningar är alltid tron på Kristus.* Det är bara i gemenskapen med Kristus som Paulus ord får någon verklig mening. Att se till andras och inte till eget bästa är emot vår natur men blir naturligt och riktigt när vi blivit lemmar i Kristus, varandra till tjänst.

Paulus pekar på Kristi exempel. Kristus levde hos Gud och han var jämlik med Gud. Kristus räknade inte detta som något han erövrat, något som han förtjust hade kommit över utan var villig att utblotta sig och bli som en av oss och komma som en tjänare för vår skull. Han ödmjukade sig och blev lydig, ända till döden på korset. Just därför har Gud upphöjt honom, den som vi förnedrat och som låtit sig förnedras, så högt som någon kan upphöjas. Han har gett honom namnet som är över alla namn. Det namnet är Guds eget namn, Herren (Kyrios, det ord som i den grekiska översättningen – Septuaginta – av Gamla Testamentet används för JHVH, det namn som var för heligt för att uttalas av människor). I namnet Herren ska alla knä böja sig. Alla kommer att se och erkänna att det var så; denne Jesus Kristus var Gud. Det sker Gud Fadern till ära. Vi kan inte ära Gud högre än genom att bekänna att han utgett sin Son för vår skull och gjort honom till en Frälsare för alla.

Genom detta Paulus brev till församlingen i Filippi får vi en sammanfattning av det urkristna budskapet och urförsamlingens bekännelse till Jesus Kristus – en bekännelse till Kristi *preexistens*. Före sitt inträde i världen levde han hos Fadern, delaktig av hans gudom. Men han avstod från det fulla bruket av sina gudomliga egenskaper och antog mänsklig gestalt. Han blev *född av kvinna och född att stå under lagen* (Galaterbrevet 4:4). Till skillnad från alla andra människor levde han i fullkomlig lydnad ända till försoningsdöden på korset. Därför har Gud upphöjt honom och gett honom seger, för att hela världen ska kunna se sanningen och tillbedja honom som Gud och Frälsare.

Evangelium

Lärjungarna kom att tvista om vilken av dem som skulle anses vara den störste. Då sade han till dem: "Kungarna uppträder som herrar över sina folk, och de som har makten låter kalla sig folkets välgörare. Men med er är det annorlunda: den störste av er skall vara som den yngste, och den som är ledare skall vara som tjänaren. Vem är störst, den som ligger till bords eller den som betjänar honom? Är det inte den som ligger till bords? Men jag är mitt ibland er som er tjänare." (Lukas evangelium 22:24-27)

I dagens evangelietext befinner vi oss mitt i evangelisten Lukas skildring av den sista måltiden. Evangelisterna Markus och Matteus berättar något liknande på vägen upp till Jerusalem då Sebedaios söners, Jakobs och Johannes, mor och de båda lärjungarna själva bad Jesus om att de båda sönerna skulle få sitta bredvid Jesus i hans rike, den ene till höger och den andre till vänster (Matteus 20:20) (Markus 10:35-37). Evangelisten Lukas skildring som är hämtad från Jesu och lärjungarnas sista måltid, senare i tiden än skildringarna i Markus och Matteus evangelier, berättar att Jesus svarade lärjungarna att med lärjungarna var det annorlunda än det var med kungarna som uppträdde som herrar över sina folk och med maktinnehavare som lät kalla sig folkets välgörare. Den störste bland er skall vara den yngste, och den som är ledare skall vara som tjänaren.

Jesu vänder sig mot alla dem som eftersträvar andras underkastelse, mot alla dem som genom sin makt och egenvinning vill berömma och kalla sina medmänniskor för "osjälvviska". Därmed har

man ersatt den goda kärleken med ofrihet och tvång och gjort ofriheten och tvånget till en dygd. Jesus sade att han var i nattvardssalen *"som en tjänare"* bland sina lärjungar. Jesus hade i anslutning till måltiden betjänat de tolv som fick vara bordsgäster. Han hade tvätt lärjungarnas fötter och gjort vad som ålåg en tjänare eller den som var yngst. Ordet tjänare är detsamma som vårt låneord "diakon". Jesus har förverkligat också det kristna diakonatet. Ingen kan påstå att Jesus var underkastad lärjungarnas ledarskap, egenvinning och maktutövning. Tvärtom kallade sig lärjungarna själva för Jesu Kristi "tjänare" med det ord som används för slaveri. Petrus, Jakob, Judas och Paulus presenterar sig så i sina brev. De kallar alla Jesus för Herren.

Jesu betjänade lärjungarna som diakon, inte som maktinnehavare för egen vinning. Jesu lydnad var riktad mot hans himmelske Fader. Vi måste på samma sätt som lärjungarna låta oss behärskas av Herren, för att inte förtrycka varandra och för att främja enheten i Kristus. Innebörden i uttrycket att vi inte ska förtrycka våra barn är att vi själva håller oss under Herrens tukt och förmaning. Trots allt tjänande är vi ändå hjälplösa och måste räddas av Gud och älskas av Gud medan vi ännu är syndare. Petrus protesterade mot att Jesus ville tvätta hans fötter, men Jesus sade att det var nödvändigt. På detta sätt är det lika nödvändigt att vi tar emot Jesus och himmlandet som gåva, inte som något vi tjänar ihop till. Dopet är en gåva från Gud, lika nyttigt för ett hjälplöst barn som för en vuxen människa. Vår tjänst och våra göromål är viktiga på sitt sätt men endast Kristi förtjänst kan förvärva evigt liv.

Den som tjänar får inte se ner på den sva-ge, som en mäktig välgörare kan frestas att göra. Än mindre får den som tjänar inte respektlöst se på den betjänade som enbart ett föremål för kärlekskänslor. Den som blir betjänad får inte uppträda som härskare, ty Jesus Kristus är Herren. Vårt hjärtas lydnad skall riktas mot den Treenige Guden, men vår diakoni, vårt betjänande, ska riktas mot medmänniskan. Såsom Kristus har älskat oss, så ska vi också älska varandra! Så främjas enheten och enigheten i Kristus!

Anders Nordberg

FAMILJENYTT

TILL MINNE

NILS-GUSTAV WICTORZON

Nils-Gustav Wictorzon avled i maj efter en tids sjukdom.

Han blev 86 år och var tidigare under många år ordförande i Oskarshamn-Döderhults Lekmannakår. Nils-Gustav växte upp i det vackra Högsby. Större delen av hans yrkesverksamma liv ägde rum i Oskarshamn där han levde med sin familj, hustrun Eila och de tre sönerna.

Nils-Gustav var också under många år aktiv som förtroendevald i Oskarshamns församling bland annat som kyrkvärd, där vi kyrkbesökare minns honom tillsammans med Boris Olson, framme vid den gjutna kyrkbänken som fanns innan kyrkan i Stadsparken renoverades 2010.

Han hade även ett stort engagemang och intresse för bland annat lekmanarörelsen. Han var också tidigare vice ordförande i Växjö Stifts Lekmannaförbund under flera år.

På hemmaplan tillsammans med hustrun Eila resulterade det i mångahanda aktiviteter på lekmanakårens träffar och utflykter. Förutom allt engagemang i frivilligarbetet så har även musiken funnits i både själ och hjärta, vilket resulterat i olika musikquiz i deras hem och på biblioteket i Oskarshamn.

Tacksamheten för Nils-Gustavs gärning är stor. En tro-tjänare i vår församling är saknad och kyrkbänken är tom.

Vi lyser frid över hans minne.

*Oskarshamn-Döderhults Lekmannakår
Stefan Liljehorn
Ordförande*

Konungens medalj till Göran Åberg

Docenten, teol. dr. Göran Åberg, sedermera universitetslektor vid högskolan i Jönköping samt sedan många år hedersmedlem i Bymarkskyrkans lekmanakår, Växjö stift, har tilldelats H.M. Konungens medalj i 5:e storleken i högblått band "för framstående insatser inom kyrko- och undervisningshistorisk forskning".

Docenten, teol. dr. Göran Åberg, bosatt i stadsdelen Bankeryd i Jönköpings kommun är sedan många år en av de främsta kännarna av småländskt kyrkoliv såväl inom Svenska kyrkan som inom frikyrkan. Göran som sedan många år tillbaka är medlem i Bymarkskyrkans lekmanakår i Växjö stift och därmed i Svenska kyrkans lekmanaförbund har utövat en livsgärning som inger respekt, kyrkohistorisk forskning med fokus dels på frikyrklig väckelse, dels på kyrkoliv i Växjö stift. Härutöver har Göran utfört ett flertal lokalhistoriska undersökningar samt därtill skol- och undervisningshistoriska arbeten. Han har noggrant följt det religiösa livet i Södra Vätterbygden i mer än 20 år.

Göran disputerade 1972 i kyrkohistoria vid Lunds universitet. Han blev sedan lektor vid Per Brahegymnasiet i Jönköping och slutligen universitetslektor vid Högskolan i samma stad. Utöver djup kunskap, undervisning och inspiration knuten till kyrkolivet i Växjö stift och i Södra Vätterbygden har Göran glatt och gläder oss alltjämt med sin lokalhistoriska dokumentation och information. Göran har inhämtat och förmedlat kunskap om bakgrunden till och uppförandet av ett kyrkligt centrum i den västra stadsdelen Bymarken i Jönköping, som i mer än 80 år har haft ett varierande gudstjänst- och andaktsliv jämte övrigt församlingsarbete. Vår glädje och tacksamhet är knuten inte minst till Görans dokumentation, information och delaktighet i lekmanarörelsens villkor, verksamhet och utveckling. Vi är stolta över att få ha Göran som hedersmedlem i vår lekmanakår, ett fundament och en hörnsten med verklig sakkunskap i kyrkolivets alla frågor!

Göran Åberg föddes 1935 och har bakom sig en livsgärning som inger respekt för dess professionalitet i förening med idealitet. År 2016 utgavs bibliografen "Göran Åbergs tryckta skrifter och artiklar 1972-2016", som vittnar om en imponerande kulturgärning. Under 40 år har han tillhört Växjö Stiftshistoriska Sällsks styrelse. Hans stiftshistorik, "Växjö stift i historia och nutid", har blivit ett standardverk.

Måndagen den 10 juni fick Göran från HM Konungens hand motta Konungens medalj i 5:e storleken i högblått band "för framstående insatser inom kyrko- och undervisningshistorisk forskning". Det var högtidligt och välregisserat. Det känns naturligtvis stort, säger Göran Åberg.

Svenska Kyrkans lekmanaförbund gratulerar och önskar i tacksamhet fortsatt rik välsignelse!

Anders Nordberg

Stiftsförbundens årsmöten 2019

Stiftsförbundet i Karlstads stift Årsmöte 2019

Lekmannaförbundet i Karlstads stift höll årsmöte den 10 maj i Kristinehamn.

Deltagare från Kristinehamns och Kila församlingskår samlades till förmiddagskaffe i församlingshemmet före andakten i St Olofs-kapellet, som leddes av kyrkoherde Stefan Dalevi med assistans av ordföranden Björn Larsson. Efter andakten vidtog årsmötet med Björn Larsson som mötesordförande och Barbro Falken som mötessekreterare.

Verksamheten under året berättades muntligt och kassören Melvin Ribbing föredrog den ekonomiska redovisningen samt revisionsberättelsen. Styrelsen i Stiftsförbundet omvaldes i sin helhet, dock utsågs Gudrun Larsson till ny revisor för perioden 2020-2021.

Åmåls församlingsskåp lades ner efter våren 2019 så nu återstår endast Kristinehamn och Kila. Höstprogram för 2019 planeras i de båda kårerna. Nästa årsmöte äger rum i Kila.

Efter lunch med smakliga pajer genomförde ordföranden Björn Larsson en intervju med den tillträdande kyrkoherden i Kristinehamn, Stefan Dalevi. Denna programpunkt var en "öppen" aktivitet och lockade även deltagare utan anknytning till kårerna som ställde intressanta frågor. Intervjun genomfördes under en dryg timme i en anda av öppenhet, värme och humor. Det var en mycket uppskattad programpunkt!

Barbro Falken, sekr.

Några deltagare vid årsmötet (från Kila och Kristinehamn). Fr. v. Barbro Falken, Stig Axelsson, Björn Larsson, Elsie Eriksson, Lena Larsson, Sonia Holmström, Thyra Bolander, Eva Axelsson, Elsie-Marie Arvidsson, Barbro Högeryd, Stefan Dalevi, Bo Arvidsson, Melvin Ribbing, Anette Ribbing.

Intervju mellan ordföranden i Kristinehamns församlingsskåp, Björn Larsson, och den nye kyrkoherden Stefan Dalevi.

Siftsförbundet i Göteborgs stift Årsmöte 2019

Stiftsförbundet i Göteborgs stift har den 6 april 2019 haft årsmöte i Västerlanda församlingslokaler. Årsmötet öppnades av stiftsförbundsstyrelsens ordförande Meikel Ganebratt.

Till årsmötet hade 27 deltagare infunnit sig. Under mötet uttrycktes önskemål om att utskick med kallelser till olika samlingar bör förbättras och kvalitetssäkras. Till ordförande för stiftsförbundsårsmötet valdes Meikel Ganebratt och till sekreterare valdes Ann Christine Björnlund. Till protokolljusterare valdes Ann Britt Svensson och Marianne Andersson. Förelagd Dagordning godkändes. Verksamhetsberättelse och kassaredegörelse lästes upp och godkändes. Revisionsberättelse lästes upp och godkändes. Stiftsförbundets styrelse beviljades ansvarsfrihet.

Till ordförande för Lekmannaförbundet i Göteborgs stift för ett år intill nästkommande stiftsförbundsårsmöte valdes Meikel Ganebratt. Till vice ordförande för samma tid valdes Peter Wågsjö och till stiftsförbundssekreterare också för samma tid valdes Ann Christine Björnlund. Funktionen som vice stiftsförbundssekreterare förklarades vakant. Till stiftsförbundskassör valdes Elsie Sundberg. Funktionen som vice stifts-

förbundskassör förklarades vakant. Till revisorer valdes Roland Hjelte och Gustav Hermansson. Till ersättare för revisorerna valdes Lissie Elvesund. Till ordinarie ledamot i Lekmannaförbundets förbundsstyrelse valdes Meikel Ganebratt och till ersättare för Meikel i förbundsstyrelsen valdes Karin Olsson.

Upplysning lämnades om att Stiftsförbundets budget omslöt ca 10 000 kr med tillägg av ca 1 000 kr avseende medlemsavgifter från alla medlemmar inom Göteborgs stift (50 x 20 kr). Intäkter förväntades dels med fastställda 90 kr (70 kr

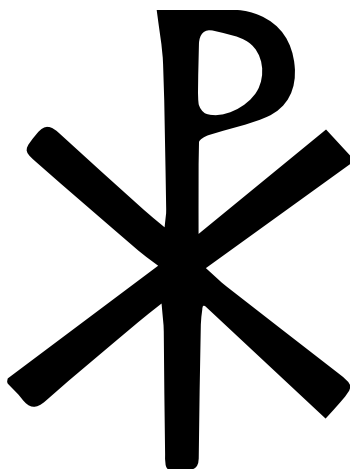
vidareförmedlas till riksnivån och 20 kr behålls av stiftsförbundet för egen verksamhet), dels med anslag till obestämt belopp från Göteborgs stift i samband med Riksårsmötet 2020.

Beslut om behörighet att för Stiftsförbundets räkning teckna firma beslutades för Stiftsförbundets ordförande och kassör, var för sig. Beslut fattades om att anordna en Kyrkodag (inspirationssamling) till hösten 2019, med uppdrag till stiftsförbundsstyrelsen att lämna förslag till beslut och de facto besluta om var, när och huruvida en sådan sammankomst ska äga rum.

Beslut fattades om att föreslå att Stiftsförbundsstyrelsen ska fatta beslut om tid och plats för Stiftsförbundets årsmöte 2020 och förslag lämnades om att mötesplats bör vara Åh stiftsgård. Anmälningstiden bör utannonseras i god tid före stiftsförbundets årsmöte.

Mötet avslutades med gemensam andakt, med Herrens bön och med nedkallande av Guds välsignelse.

Ann Christine Björnlund
Sekreterare

90 SVENSKA
BIBELSKOG
KONTROLL JULINSAMLINGEN 2019

**FÖR ALLA FLICKORS RÄTT
TILL ETT VÄRDIGT LIV**

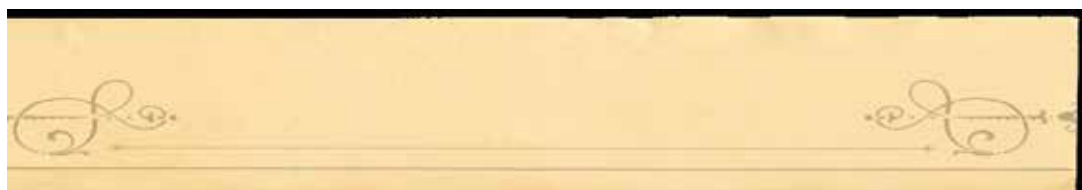
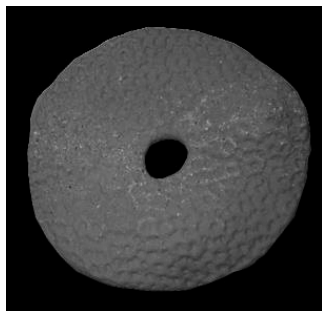
SWISHA
DIN GÅVA TILL

900 1223

act
Svenska kyrkan

STIFTELSEN BRÖDET

Nyhetsbrev till vänner och understödjare

Sommaren 2019

Kära Vänner och Understödjare!

Trots att det var mitt i semestertider ställde ett villigt gäng upp fredagen den 19 juli för att lasta långtradaren med stiftelsens hjälpsändning till Rumänien.

Lasten bestod till stor del av kläder, skor, sängkläder, husgeråd, paraplyer, tavlor, lite datautrustning, ett keyboard men också de handarbeten och specialkritor vi berättat om i tidigare brev. – De timmar vi lastade sken solen, men bara en halvtimme efter att allt var klart kom ett åskväder med ett störtregn som pågick i trettio minuter. Hade det kommit tidigare hade mycket blivit förstört. Vi upplevde att Himmels Herre höll sin hand över allt.

Det fanns också plats i långtradaren för en begagnad permobil som Thomas och Maria Rosengren hjälpt till att införskaffa via Frälsningsarméns Bistånd i Västerås. Thomas visade oss hur den fungerar. Den är dock inte inköpt av stiftelsens gávomedel utan skänkt av en av stiftelsens understödjare. Permobilerna ska till en svårt brännskadad man i Tulcea i Rumänien. Förhoppningsvis blir den till god nytta för Soros som mannen heter och kommer att ge honom helt nya möjligheter att förflytta sig.

Transporten har nu nått fram och avlastning skett hos våra tre kontaktorganisationer i Rumänien i Bogdand, Cluj och Ciurmechiu.

Hälsningar

Lena, Roger, Arne, Elisabeth, Ivar

Stiftelsen Brödet - BG 900-4201 och PG 90 04 20-1, Swish 1239004201

Org.nr: 802401-2844, www.stiftelsenbrodet.se, e-mail: kontakt@stiftelsenbrodet.se

Stiftelsen Brödet, Att. L.Åkerlund, Grev Turegatan 64, 114 38 Stockholm Tel: 070-2545233

Styrelse: Lena Åkerlund, ordf, Roger Arvidsson, sekr, Arne Wikström, Suppl: Ivar Boman, Elisabeth Kedland Hofberg

Svenska kyrkans Lekmannaförbund i Linköpings stift inbjuder till Riksmöte Mitt 26 – 27 oktober 2019 på Vårdsnäs stiftsgård

OBS! KORT ANMÄLAN, senast 25 september

Lördag 26 oktober

09.00 – 10.15	Registrering och kaffe
10.20 – 10.30	Välkommen till Vårdsnäs och riksmöte mitt av Jan Henriksson, ordförande i konventsrådet, Linköpings stift
10.30 – 12.00	Föreläsning av Håkan Jonsson – att springa för livet.
12.05 – 12.15	Lunchbön i Kapellet
12.15 – 13.30	Lunch
13.30 – 15.00	Seniorbiskop Caroline Krook pratar under temat "Tro och tvivel hos Ingmar Bergman"
15.00 – 15.15	Eftermiddagskaffe
15.15 – 16.30	Underhållning av gitarrgänget från Pelarne
17.30	Middag
19.00 – 20.30	Sång och musikunderhållning med mera av Södra Vi-kvartetten. (Kvartetten består av Lennart & Åse Sjöstedt samt Jan och Eva Henriksson som alla på ena eller andra sättet har sin gärning i Södra Vi församling i form av musiker, körsångare, anställda och frivilligarbetare.
20.45	Vårdsnäs ostbricka serveras
21.30	Kvällsandakt – Diakon Britt Andersson Vimmerby

Söndag 27 oktober

08.00 – 09.00	Frukost
09.00 – 10.00	Luther 502 år. En repetition av Lutherjubiléet av Eva Henriksson
10.00	Förmiddagskaffe
11.00	Mässa i Vårdsnäs kyrka, alternativt Vårdsnäs kapell
12.15 – 13.15	Lunch
13.30 – 13.45	Avslutande andakt med Anders Nordberg
14.00	Kaffe och hemfärd

Håkan Jonsson

Caroline Krook

Anders Nordberg

Eva Henriksson

Gitarrgänget

Håkan Jonsson är pensionerad läkare från Halmstad med ett brinnande engagemang för barn och människor i utsatta livssituationer. Håkan är också en erfaren maratonlöpare och har sprungit maraton på snart alla kontinenter. För att motivera sig själv att klara de två sista och svåraste loppen vill Håkan starta en insamling för barn i Sydafrika. Håkan uttrycker det på följande sätt: *"När det känns som allra jobbigast och svetten fullkomligt rinner av mig tänker jag på barnen nere i Kayhelitsha som jag lovat att springa för. Så att de ska få växa upp och få möjlighet till ett bättre liv. Samtidigt tar jag ett grepp om mitt Fransiskankors och på något märkligt sätt känner jag att det finns krafter kvar i den gamla kroppen. När jag tittar upp mot toppen ser jag att jag ju nästan är där. Lyckokänsla!"*

Anders Nordberg är ordförande i Svenska kyrkans lekmannaförbund sedan 1998

Caroline Krook är präst och biskop emerita i Svenska kyrkan, där hon var biskop för Stockholms stift åren 1998–2009. Hon prästvigdes år 1969 och utnämndes 1990 till domprost i Storkyrkan i Stockholm och blev därmed Sveriges första kvinnliga domprost. Hennes valspråk som biskop är *"Var brinnande i anden – tjäna Herren"* (Romarbrevet 12:11). Caroline Krook tilldelades 8 juni 2010 H.M. Konungens medalj av 12:e storleken i Serafimerordens band, "För mångåriga framstående insatser för Svenska kyrkan".

Eva Henriksson har tidigare arbetat som församlingspedagog i Södra Vi församling och har bland annat haft studiecirkelar under temat "Luther 500 år" och "Känn din kyrka".

Gitarrgänget är en grupp glada musiker främst från Pelarne i Vimmerby kommun som spelar och sjunger.

Anmälan till Riksmöte mitt Vårdnäs stiftsgård 26-27 oktober 2019

Fyll i blanketten (texta gärna) och sänd anmälan till; **Jan Henriksson Norra Storgatan 9 598 71 Södra Vi**

Anmälan ska vara Jan Henriksson tillhanda senast 25 september.

Anmälan kan även ske på telefon 070 545 81 38.

Anmälan är bindande och betalning oss tillhanda senast 21 oktober till PG 162601-9.

Namn _____

Adress _____

Postnummer _____ Ort _____

Telefon _____

Priser:

Hela konferensen 26 – 27/10 **400 kronor** för del i dubbelrum samt alla måltider ☐

Delar rum med; _____

Önskar enkelrum **OBS! tillägg (500 kronor)** ☐

Kommer fredag kväll (25/10) och önskar dubbelrum, 995 kronor inkl. frukost ☐

Delar rum med _____

Kommer fredag kväll och önskar enkelrum; 650 kronor inkl. frukost ☐

Har ni matallergi? I så fall vad? _____

**Information om program lämnas av Jan Henriksson 070 545 81 38
eller Britt Andersson 070 260 97 48.**

Att hitta till Vårdnäs; www.vardnas.se

Från Linköping: Riksväg 23/34 mot Vimmerby/Växjö, Vårdnäs ligger 3 mil söder om Linköping.

Från Jönköping: Antingen E4 mot Linköping eller riksväg 40 mot Västervik. I Vimmerby tar man riksväg 23/34 mot Linköping. Vårdnäs ligger 7 mil norr om Vimmerby.

Från Växjö: Riksväg 23/34 mot Linköping.

Varmt välkomna till några dagars god gemenskap

Hedersordförande, Carl-Axel Axelsson 95 år

Gratulationer till vår vördade hedersordförande
i Svenska Kyrkans Lekmannaförbund Carl-Axel Axelsson

Käre Carl-Axel!

Med anledning av din 95-åriga födelsedag vill Svenska Kyrkans Lekmannaförbund framföra sina allra varmaste gratulationer, detta i glädje och tacksamhet till vår treenige Gud för allt gott som Han under lång och ovärderlig tid genom dig har gett, upplyst och undervisat inte bara alla som har och har haft anknytning till Lekmannaförbundet utan alla som finns och har funnits i din närhet. Gud vare tack för ditt ledarskap, för din kunskap, för ditt författarskap, för din klarsynthet, för ditt stöd och för din generositet, självutgivenhet, ödmjukhet och kärlek. Gud vare också tack för din musikaliska ådra för såväl texter, som tonsättningar, samt för ditt praktiska handlag som pianist och som båt- och husbyggare. Gud har försett dig med många goda gåvor! Du var, är och förblir till glädje för oss alla, ett fundament inom Lekmannaförbundet såväl inom förbundets organisation som i dess verksamhet.

Käre Carl-Axel, tack för ditt under många år stora och fruktbara engagemang och ansvar i genomförandet av Guds godhet och verk! Vår Gud tillhör äran, för allt Han gör och har gjort! Med sitt blod har Han frälst oss och med sin kraft lyfter Han oss. Räkna alltid med Gud. Han gör också det omöjliga! Vi ber om fortsatt rik välsignelse över dig, Margareta, och hela den stora familjen med barn, barnbarn och barnbarnsbarn! Förbli under Guds hand! Där finns all kraft och godhet!

*För Svenska Kyrkans Lekmannaförbund
Anders Nordberg Förbundsordförande*

Carl Axel med hustru Margareta.

Min pappa – lekmannen

Min pappa heter Carl-Axel Axelsson. Han fyllde 95 år i somras.

Då bjöd han många på en glad fest. Där deltog Svenskaskyrkans lekmannaförbunds förbundsordförande, Anders Nordberg, och hans hustru Inga. Anders överbringade Lekmannaförbundets hyllning – både i ord och gåvor. För den värme som hyllningen rymde och den glädje som de beredde min pappa vill jag passa på att tacka.

När vi sågs då, på födelsedagsfesten, frågade Anders mig om jag kunde skriva något om pappa. Det lovade jag. Jag skulle kunna skriva hur mycket som helst om honom, men här skall jag begränsa mig till en sak: Pappas djupa engagemang i Kyrkans lekmannaarbete och den glädje detta engagemang givit honom.

Jag var 25 år då pappa, 1980, deltog i sitt första rikskonvent. 1984, vid rikskonventet i Karlstad, valdes han till förbundsordförande. Vid det rikskonventet presenterades en seminarierapport med titeln Samhälle i kris – en kristens ansvar, som under ett par år användes i studiecirkel inom Lekmannaförbundet och i Kyrkan i övrigt. Pappa hade haft ansvaret för seminariet och – vilket jag minns mycket väl – för framtagande och tryckning av rapporten. Flera dagar före deadline för inlämning till tryckeriet var vårt hem en veritabel förlagsredaktion. På sista dagen sändes min bror som kurir med tåg från Stockholm till Jönköping för inlämnande av manus.

Pappa värvade mig som sekreterare i vår församlings lekmannakår. I den egenskapen deltog jag – tillsammans med min några månader gamla dotter i rikskonventet i Falun 1986. Där kunde jag med egna ögon se hur pappa med lika delar glädje, entusiasm och organisatorisk talang ledde en storsamling. Vi var över 500 deltagare på det konventet.

Carl-Axel håller välkomst- och tacktal under högtidsdagen på Ekebyhofs slott och har här Sara Wijk, gäst och cellist vid sin sida.

Jag följde ju från bra åskådarplats min pappas insats som förbundsordförande under fjorton år. Mycket skulle jag kunna berätta om, men jag vill begränsa mig till fyra saker.

- Det som drev pappa var en fast övertygelse om vikten, ja nödvändigheten, av lekmännens engagemang i Kyrkan. Jag vet inte hur många gånger jag hört pappa ge den språkliga härledningen till ordet "lekman": Den som tillhör folket (underförstått Guds folk)

- Pappa reste mycket för att ute på fältet få kontakt med och stödja förbundets arbete. Ofta var det resor över en veckohelg – med planeringssammanträden, föredrag, bibelstudier och – ofta – predikan vid söndagens gudstjänst. Pappa har vid något tillfälle sagt att han besökt långt över hundra församlingar i Kyrkans alla tretton stift. I åtta domkyrkor har han predikat, sista gången i Uppsala domkyrka det år då han lämnade över ordförandeskapet till Anders Nordberg.

- Helt självklart har allt detta lett till oräkneliga personkontakter. Mina för-

äldrar har många gånger uttryckt sin tacksamhet för alla de vänner som uppgiften i Lekmannaförbundet gett dem.

- Och slutligen: Jag måste nämna den glädje som pappa känt och känner över att han fått tillfälle att författa och, till stor del med Lekmannaförbundet som bas, lansera böcker med inriktning på evangeliet om Jesus Kristus. Där finner man ett antal bibelstudiehäften, en dikt-bok och några romaner. Jag kan skvallra om att skrivlusten sitter i. Nåt är på gång.

Eva Martinson

Sommarmöte på Hjo folkhögskola

Ännu ett Sommarmöte har gått av stapeln på Hjo folkhögskola den 28-30 juni. Huvudtalare var Anders Sjöberg som ansvarade för hela undervisningen. Liksom tidigare år präglades mötet av en varm kristen gemenskap varvad med gedigen undervisning och avkopplande fritidsaktiviteter. Både trogna besökare och nytillkomna uttryckte sin uppskattning över dessa dagar som ger så mycket till deltagarna.

Några glada deltagare. Fr.v. Jakob Andersson, Marianne Åström, Lovisa Andersson, Karin Andersson och Gunnel Almberg.

Barbro Johansson från Vänersborg hade en mycket uppskattad morgonbön om bönen Fader vår med tavlor som hon själv målat.

Bibeln - en bok att brottas med och en bok att vila i, del 1

Denna rubrik var temat för det åttonde Sommarmötet på Hjo folkhögskola den 28-30 juni. I år svarade Anders Sjöberg för undervisningen i sin helhet och vi deltagare fick en rejäl genomgång i Bibelns spännande värld. I sin undervisning bjöd Anders på både inspiration och brottning med bibelordet, med utmaningar som kunde irriterar men också skänka vila. Nedan följer ett referat av inledningen till denna mycket goda undervisning.

Bibeln är en bok som vi aldrig blir färdiga med. Det finns alltid nya perspektiv och nya vinklar. Vi ska brottas lite de här dagarna. Brottas med lite tuffa texter. De där texterna som man ibland glider förbi. Det är lite jobbigt med vissa saker som står i bibeln. Det blir lätt så att man inte stannar till och reflekterar, men det vill jag göra tillsammans med er.

Jag satt på Dramaten med en av mina döttrar. Pjäsen började inte när den skul-

le. En av skådespelarna var försenad. Regissören kom och bad om ursäkt men nu fick man plötsligt tid att läsa det där teaterprogrammet man brukar köpa. Det gav mig idén att skriva en introduktion till bibeln som ett teaterprogram. I programmet presenterades en massa fakta om pjäsen, men så skriver regissören vad han vill med pjäsen: "ty det är återklang- en i våra liv som skapar livet åter." Han ville alltså ha en kommunikation med besökaren på teatern.

Då slog det mig att det är ju så även med det bibliska dramat. Det syftar ju till att ge återklang i ditt och mitt liv och när det ger återklang så kan vi få återfinna livets djup. Jag kommer att gå igenom de 14 akter som jag då skrev. Bibeln, från första Mosebok till Uppenbarelseboken delade jag in i 14 akter. Jag kommer att knyta an till dessa akter under de här tre dagarna. För det är så att det är ett drama från början till slut. Vi läser väldigt ofta enstaka verser. När det predikas så kanske man predikar från Matteus 5:3-10, det vill säga saligprisningarna. Men inte så ofta läser man hela Bergspredikan och än mer sällan läser man ett helt evangelium vid ett tillfälle. De allra flesta av Bibelns böcker är i berättelsens genrer och de är skrivna för att upplevas som helhet.

Akt 1: 1 Mos kap 1-kap 11

Det handlar om hela mänskligheten. Det är ett förord och har du inte tid att läsa hela Bibeln så läs de första elva kapitlen. Detta är Bibeln i korthet. Där finns allt. Därför fungerar det som ett förord. Vad handlar det bibliska dramat om? Det handlar om gemenskapen mellan människor och gemenskapen mellan Gud och människor. I de första elva kapitlen har vi skapelsen, syndafallet, effekterna av syndafallet, räddningen, nyskapelsen när livet bryter fram på nytt, och en illustration av mänsklighetens situation i det är elfte kapitlet, Babels torn. Då kommer språkförbistringen, detta att vi trampar på varandra och vi förstår inte.

Det här går ju från Kain och Abel fram till Syrien idag. 1 Mos 11: om språkförbistringen, att vi vill göra oss ett namn, bygga oss ett torn, göra oss själva till Gud. Det är en illustration som finns redan i starten av bibeln. Hittills har det handlat om hela mänskligheten och så går ridån upp för akt två.

Akt 2

Då kommer Abram in på scenen. Från att det har handlat om hela universum så handlar det plötligt bara om en familj. Vad betyder Abram? Det betyder upphöjd fader. Han heter Abram först och får sedan namnet Abraham, som betyder fader till många folk. Men först heter han Abram.

Vi har pratat om Babels torn, att mänskligheten vill upphöja sig själv och så kommer akt två som handlar om en människa som heter upphöjd, men han handlar på ett annat sätt.

I första akten, förordet, så är det ett skeende österut. Adam och Eva har syndat. Var någonstans sätts keruberna för att bevaka vägen in till paradiset? De sätts öster om Eden. Var har Kain sin boplatz efter att han har dödat sin bror Abel? Österut. Var byggs Babels torn? Österut. När Abram glider in på scenen går han västerut. Alltså riktningen skiftar. Bort ifrån Gud men Abraham vänder och går och går mot Gud. Han svarar på Guds kallelse. Abrahams son Isak och hans son Jakob brukar kallas för patriarkerna. Från dig ska komma ett folk säger Gud till Abraham. Han ska bli fader till många folk. Så kommer Jakob och Jakob brottas ju med Gud. Han har ju med sin mamma Rebeckas hjälp lurat pappa Isak. Han har fått en välsignelse på lite fel sätt och det gör att han själv blir lurad när han kommer till morbror Laban. I kapitel 32 är Jakob på väg för att möta sin bror Esau som han har lurat, Och då brottas han med Gud. Verkligheten har hunnit ifatt honom. Det leder till att han får en välsignelse av Gud, Och han får namnet Israel.

Så kopplas vi in i berättelsen igen i 1 Mos 35. Gud förnyar löftet till Abraham till sonsonen Jakob, d.v.s. Israel. Abraham skulle bli fader till många folk, men till Jakob sägs det: från dig ska komma ett folk, d.v.s. Israel. Men det kan också översättas: en församling av många folk, det är ju den kristna församlingen. I förordet beskrivs mänsklighetens hela situation och sedan kommer akt två som visar hur Gud bryter in för att föra mänskligheten rätt igen. Det börjar med att Abraham svarar: Hineni (hebreiska) vilket betyder: "Här är jag!"

Abraham tydliggör sig själv i Guds gemenskap. "Här är jag!". Redan förordet vill få oss att reflektera på detta. När det handlar om hela mänskligheten, en mänsklighet som har valt bort Gud, kommer Gud och frågar: Människa var är du? Jag är helt övertygad om att Gud, som också har namnet "den allseende Guden" såg var Adam och Eva hade gömt sig, men han avslöjar det inte. Det här är djupt människovärdigt, att vara efterfrågad, inte avslöjad utan efterfrågad. Människan har valt bort Gud och Gud frågar inte bara: "Var är du?" Utan också: Vad är du nu människa när du har ställt dig ensam? När är du människa? Det här kan ju ingen av oss svara på åt någon annan. Det är bara var och en av oss som kan ge vårt

personliga svar när Gud frågar efter dig och mig. Han vill möta oss.

Jag kommer att hänvisa en hel del till vad rabbinerna säger. Är det någonting de sista åren som har fått betyda någonting för mig så är det möten och samtal med några rabbiner som har öppnat bibeln på helt nya sätt.

Vi återvänder till uttåget ur Egypten. Då ska ju folket ge en försoningspeng för att vittna om att livet tillhör Gud. Vi får livet som gåva av Gud. Vi äger alltså inte livet utan det hör till Gud. För att påminna om detta skulle man alltså ge en försoningspeng.

Sådana pengar har man hittat nu från biblisk tid. Så man vet precis hur de såg ut då och hur de ser ut idag. Men det är en halv sikel som är försoningspengen. Då säger rabbinerna: Varför är det inte en hel? Varför är det en halv sikel? Denna halva sikel ska man ge till Gud för människan blir hel i gemenskap med Gud. Försoningspengen blir alltså en symbol för upprättelsen som Gud ger.

Forts. i nästa nummer.

Gustaf Vasa Lekmannakår i Stockholms färd i österled

Pirita klosterruin tillägnad Heliga Birgitta.

Vanligtvis är kunskaperna om våra grannländer ganska skrala eller ytliga. För att råda bot på detta startade vi i höstas en studiecirkel, omfattande 6 x 2 timmar för att den 20-24/5 2019 avsluta med en studieresa till Estland.

Studiecirkeln samlade ca 25 deltagare, resan lika många. Ämnen som behandlats var historia, folkkultur, språk, religion och musik i ett för ändamålet speciellt utformat studiehäfte. Vid studiecirkelsamlingarna har vi också haft inbjudna gäster, t.ex. estlandssvenskarna Tea och Ivar Boman och den estniska kyrkoherden i Stockholm Tiit Pädam. Vår egen kyrkomusiker Lars Freden har hjälpt oss att förstå Arvo Pärts musik, vars "Passio" också framfördes i Gustaf Vasa kyrka den 17/4 2019.

Höjdpunkten för denna kultursatsning blev studieresan till Estlands f.d. svenskbygder i vårens fagreste tid. Vi åkte den

trivsamma båten "Victoria" en natt och tillbringade följande dag i Tallinn. Ett besök där blir en repetitionskurs i nordisk historia från tidig medeltid. Här har danskar, svenskar och tyska ordnat stridit om herraväldet. Att Estland lydde under Sverige 1561-1721 noterades och att många där talar om "den gamla, goda svenska tiden" har vi svårt att förstå idag. Den var nog inte så god, när allt kommer omkring, färgad av krigståg och förödande pestepidemier.

Ett måste vid ett besök i Tallinn är den svenska Mikaelsförsamlingen i den gamla muromgärdade stadskärnan. Den har bara 400 betalande medlemmar. I källaren finns ett fascinerande museum. Kyrkorummet återinvigdes år 2002; före frigörelsen 1991 var det en sovjetisk bollhall under medeltida valv. Församlingen leds sedan 19 år tillbaka av den svenske prästen Patrik Göransson som erbjuder gudstjänster på båda språken, men den

tillhör formellt den estniska kyrkan. De har bedrivit ett omfattande restaureringsarbete, också av kapellen ute på öarna, t.ex. Rågöarna, Nargö och Runö.

Från det intilliggande Domberget med sin ortodoxa katedral har besökaren en hänförande utsikt över den gamla staden med sina många kyrkor. Vår rutt inbegrep också besök vid klosterruinen Piritä (Birgitta), men Friluftsmuseets Rosleps kapell hann vi tyvärr inte med.

Efter en 5-milafärd nådde vi Padis kloster, där vi skulle övernatta på Padis herrgård. Den är nu återköpt och nyrestaurerad av familjen von Ramm som varit herrar här i 10 generationer. Det är en fascinerande idyll, omfluten av Klosterån med höga skuggträd med de grå, imponerande klosterruinerna som fond. Här pågår restaureringar för fullt inför sommarens musikevenemang. I dess närhet ligger Harju-Risti medeltida kyrka

Staty av Maria i barnsäng (finns i Sv kyrkans museum i Tallinn), mycket ovanlig.

Interiör Svenska Kyrkan (S:t Mikael's församling) i Tallinn.

och en bevarad bykyrkogård i Vilivalla, där gravkapellet skänkts av Gustaf von Knorring, min anfader.

En heldag ägnade vi åt ett besök i det pittoreska Hapsal (Haapsalu) med 13.000 invånare. Staden domineras av den berömda borgen och hyser Ilon Wiklands museum, längst ut på udden ligger Aibolands museum och ett stycke från centrum den berömda järnvägsstationen med sin extremt långa perrong, specialbyggd för tsar Alexanders tågsätt. På Aibolands museum får besökaren en insikt i de näringsfång som präglat den svenskspråkiga befolkningen, främst fiske och säljakt. Vad som mest imponerade var den broderade Hapsalstapeten som täcker ett helt rums fyra väggar och berättar ortens svenska historia. Den utformas av de flinka "torsdagsdamerna", ett arbete som ständigt fortgår.

Följande dag ägnades helt och hållet åt Nuckö-halvön. Dit anlände vi via den gamla svenska kustlandsvägen, där ortnamnen numera är tvåspråkigt skyltade. Här och var skymtade rödmålade byggnader med vita knutar, äldre såväl som nyttillverkade, vilket vittnar om deras svenska rötter. Men åkrar och ängar vilar i träda, ett tecken på att här har funnits kolchoser eller bristande produktion i en f.d. sovjetisk militärzon. Några betande kor såg vi inte alls till.

En av höjdpunkterna blev besöket i Nuckö gymnasium, inrymt i Birkas folkhögskolas huvudbyggnad med ett annex som internatdel. Här samlas elever från hela Estland som har en timmes svenska dagligen ända fram till studentexamen. Verksamheten leds föredömligt av rektor Laine Belovas som redan 1988 basade för den dåvarande enhetsskolan. Här rådde ordning och studiero

i synnerligen välskötta lokaler med ett imponerande bibliotek. Men svenska är svårt, tyckte eleverna, engelska var lättare. I svenskundervisningen använde man sfi-läromedlet "Rivstart". Rektor Belovas efterlyste möjlighet till vistelse i Sverige så att eleverna får erfara att de kan bruka sin inlärd svenska. Detta har vår Lekmannakår tagit till sitt hjärta - vi får se om vi kan medverka till ett angeläget elevutbyte, förhoppningsvis med Sigtuna folkhögskola. Det skulle säkert Manfred Björkquist i sin himmel ha verkat för!

Så blev det dags för kyrkobesök i Nuckös Sankta Katarina kyrka med medeltida anor och en titt in i den f.d. prästgårdens lokaler, som nu fungerar som ett hemslöjdscentrum. Här huserade Sven Danell 1933-37 som lokal präst och de erfarenheterna finns samlade i hans bok "Guldstrand". Över predikstolen kan

Birka folkhögskola.

Rektor Laine Belovas.

Ülo Kalms storslagna trädgård med staty.

En liten del av järnvägsstationen i Hapsal.

Del av den 20 m långa "Aibotapeten" (broderad), här år 1700.

man läsa inskriptionen "Lofva Herran"! Det gjorde vi genom att sjunga psalmen "Härlig är jorden", allt medan kyrkvärden Tiiu Tulvik hanterade orgeln. Församlingen har numera bara 30 med-

Risti kyrka, vars halva torn fallit av.

lemmar men stöttas av Esbo svenska församling i Finland. Ett omfattande restaureringsarbete har genomförts sedan 1988, då Röda Armén utrymde prästgården.

Efter kyrkobesök brukar kyrkkaffe intas och det gjorde hela gruppen i museichefen Ülo Kalms mönsterträdgård, ett verk av makarna Kalm med t.o.m. en plommonodling. Vi njöt av kaffet och de hembakta bullarna i den hänförande, välskötta trädgårdsmiljön. Efter oss kom en lika stor grupp svenska turister. Före återfärden till Tallinn passade vi också på att besöka Lyckholms herrgård och museum, som ägs av släkten von Rosen som rustat upp lokalerna.

Under den 11 mil långa färden tillbaka till Tallinn fick vi se tre storkbon på stolpar nära vägen, också det en sällsam upplevelse vid sidan av de öde, obrukade fälten, fulla av maskrosor. Sedan tättade både trafik och bebyggelse, speciellt i Tallinns moderna del med sina arki-

tektoniska skyskrapor, innan vi nådde hamnen för återfärd på bøljan. Resan genomfördes planenligt utan minsta mankemang av deltagarna, vars medelålder närmade sig de åttio. Vi tackar Vår Herre för hans beskyddande hand över vår resa som berikat oss kulturellt till fullo och stärkt vår gemenskap med kristna trosyskon i vårt grannland Estland!

Gunvor Flodell, ordf. Gustav Vasa lekmanakår och artikelförfattare.

FRÅN
135 kr/st

Originallet sedan 1973
– nu hos Argument

i samarbete med

Dagboken

med kyrkoalmanacka 2019–2020

Tema: Empati och barmhärtighet

I 46 år har *Dagboken med kyrkoalmanacka* varit den självklara hjälpredan för alla som jobbar med och inom kyrkan. En gudstjänstbok likaväl som andakts- och arbetsbok.

Dagboken med kyrkoalmanacka kom ut första gången 1973 och producerades då av Karl-Henrik Lomaeus. 1982 började sonen Göran hjälpa till. Fram till och med 2017 var Verbum utgivande förlag. De ger nu i stället ut *Kyrkokalendern*, som inte har något med *Dagboken* att göra. 2019 tog Argument över utgivningen av *Dagboken med kyrkoalmanacka* från Göran Lomaeus. Argument ger även ut *Kyrko-årets gudstjänster* som också är en inspirationsbok för gudstjänsten.

Boken innehåller bland annat:

- ✓ Temaartiklar
- ✓ Personliga reflektioner
- ✓ »Ekoblomster« – förslag på ekologiskt och solidariskt blomval
- ✓ Kyrkliga symboler och liturgiska rekommendationer för kyrkorummet
- ✓ Kyrkvärdens välkomstbön
- ✓ Psalmförslag för varje kyrkdag
- ✓ »Vår havande jord« – Dagbokens klimatserie
- ✓ Studiecirkelförslag från Sensus
- ✓ »Musik för själen« – Lyssningsförslag på barockmusik för varje kyrkhelg
- ✓ Tips på att arbeta med barnen och kyrkoåret.

Argument

BESTÄLL PÅ WWW.ARGUMENT.SE

Så minns vi Adolf Kloo

Jag kommer ihåg den där höstkvällen i slutet av 40-talet. I mitt barndomshem, prästgården i Asklanda (ca tre mil öster om Alingsås), hade vi berett oss att ta emot den kände prosten Adolf Kloo. Nästa dag skulle han förrätta högmässa i Ornunga kyrka (också en av pappas kyrkor!) och vi visste att han skulle komma cyklandes från stationen i Ljung (ca nio kilometer) dit han kommit med tåget. Kvällsvarden var förberedd och så hör vi knackandet på ytterdörren och där står han, den reslige gestalten, riksprosten från Västra Tunhem. Döm om mammas förvåning när hon ser honom utan överrock - hur är det möjligt denna regniga och kalla höstkväll att komma "bara" iklädd sin prästdräkt? Jo, svarade han, på vägen hit såg jag en åldrad man komma gående i slitna, tunna kläder. Jag tog av mig min rock och gav den till honom. Sådan var han, denne så oerhört omtyckte och uppskattade förkunnare, om vilken denna artikel ska handla.

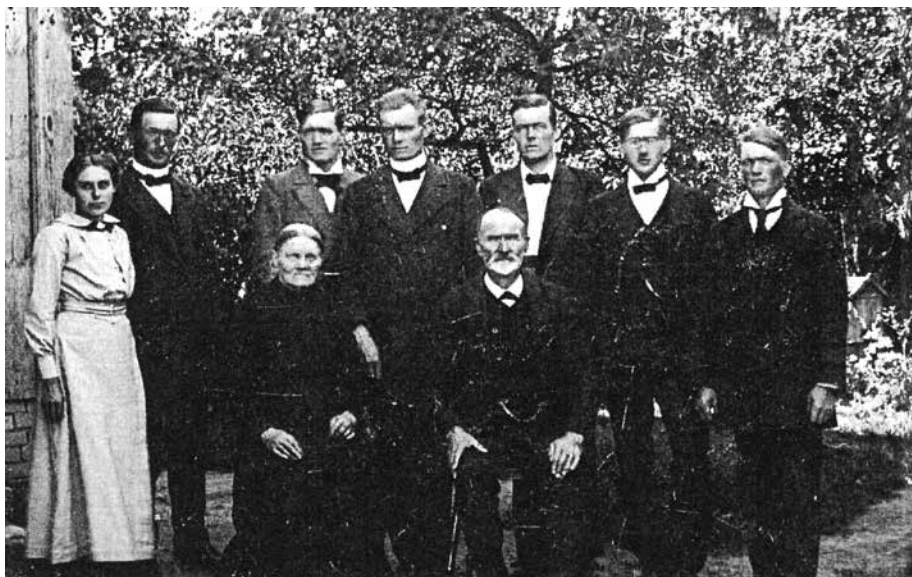
Adolf Kloo var född 1878 i Klogården i Ryda församling i Skaraborgs län, som son till kyrkvärden och bonden Sven Andersson och hans hustru Johanna. Han blev student i Skara 1902, fil.kand. i Uppsala 1905, teol. kand. 1908 och prästvigd samma år i Skara. Under studietiden påverkades han mycket av Ungkyrkorörelsen och J.A. Eklund, som också härstammade från Ryda. Efter en rad missiv blev han 1912 komminister i Härna. Stannade där i tio år och tillträdde sedan kyrkoherdetjänsten i Västra Tunhem där han blev kvar till pensioneringen 1949. Åren 1946-1949 var han även kontraktsprost. Mellan åren

Adolf Kloo.

1949 och 1956 var han bosatt i Lund för att där följa sin fosterson Hans Dieter Sterns teologiska studier. Han återvände sedan till Västergötland och bosatte sig i Falköping. Vid sin bortgång i februari 1972 hade han nått en ålder av nästan 94 år. 30 år tidigare hade han valt ut den plats på V. Tunhems kyrkogård där han fick sin sista vila. Det berättas att han uttryckt önskan om att få vila mellan två ateister. På frågan varför lär han ha svarat: "Jag vill se deras min på uppståndelsens dag!"

Fostersonen Hans Dieter Stern hade kommit tillsammans med sin mor och bror från Tyskland strax före 2:a världskrigets utbrott och i prästgården i Västra Tunhem hade man berett plats för dem. Hans Dieter kom med tiden att bli författare till den, även i våra dagar, så omtyckta och mycket använda bordsbönen "Glädjens Herre var en gäst vid vårt bord idag..." Husföreståndarinna i

Johanna och Sven Andersson och fr.v. söner Hugo (med fru), Oskar, Adolf, Karl, Josef och Gustaf.

V. Tunhems prästgård var under många år Beda Frii och i detta hem rådde den största gästfrihet. Det var 20-tal och 30-tal och många var arbetslösa eller hade det knappt ekonomiskt men här i prästgården fanns det alltid plats och Beda sörjde för undfågningen.

Prästgården - ja om den har biskop Sven Danell sagt att "V. Tunhem har den vackraste av prästgårdar". Han bodde där själv i sex år som kyrkoherde och visste säkert. För övrigt påstår Carl von Linné detsamma. Han tog in i detta prästboställe 1741 och jag citerar "Den förnämligaste prästgård ute i landet, som jag hittills sett", säger han. Traditionen säger att "Blomsterkungen" vid detta tillfälle planterade ett vårdträd, lönnen och även syrenhäcken upp emot Hunneberg.

Adolf Kloos anlitades av Svenska Kyrkans diakonistyrkelse som resetalare och blev därför känd i hela landet. Hans predikningar och föredrag togs upp stenografiskt och har producerats i ett antal skrifter. Till hans mest kända böcker hör "Arvet ej förspill" 1935, "Vart bär det hän?" 1937, "Sök det goda land" 1938, "Bibliska gestalter" 1941, "Vaka bed och strid" 1942 etc. Utmärkande för hans verk är en folklig kraft och en realistisk, inträngande människokunskap på en från hemmet ärvd väckelsefromhet. Kloos beskriver sin far som en förståndig man, som ville inplantera ansvarskänsla hos sina söner. Syskonkaran var stor, åtta söner och en dotter. Han berättar hur fadern gav dem var sitt litet fruktträd att plantera och sköta. "Vad jag vattnade och rensade och omhuldade min planta de närmaste veckorna. Ömmare vård har väl ingen fått. Men vårdagarna försvann, sommaren var inne. Ängen pryddes av

Tunhems prästgård. "I en paradisk nejd" (Linné)

otaliga blomster, fjärlarna seglade fram och åter. Och stora dammen lockade till bad. Det var mycket att ta vara på för en ung man på nio vårar. Ett par veckor har väl gått när plötsligt mitt träd kommer upp i medvetandet. Som en pil är jag där. Inte ett grönt löv att skåda, inte en knopp heller. På den kala stammen krälar bladlös och myror. Jag är tröstlös - jag har skuld till alltsammans. Far ser forskande på mig. Du får dra upp stammen med rot och allt. Bär bort det till skräphögen. Själv kan jag inte röra mig. Allt är ju förbi - även fars förtroende för mig. Men tänk, far gav mig förlåtelse och gav mig ett nytt träd. Och nu visste jag mer om ansvar och samvetsgrannhet." Kloos skriver vidare: "Men har inte min himmelske fader handlat på samma sätt? Han har verkligen anförtrott mig den allra ädlaste planta: min själ. Han sade väl så i sitt hjärta: Pojken kommer nog att vara rädd om sin själ och vårda den med omsorg. Och Gud lät mig leva. Han vågade på nytt anförtro mig själens dyrbara renade planta. Gud vare tack!" (Ur "En pil på din båg").

Kloos berättar att han hade en mor god som en ängel. "Hela mitt liv omgav hon med böner. Även tjugo år efter att jag blivit präst, lät hon icke av (ålderdomlig svenska) att bedja för sin son och jag tror att hon i denna stund beder för mig inför Guds tron i himmelen. Har du en sådan mor - det mest välsignade vittne?" (Ur "Vart bär det hän?") Kloos talar vidare: "Aldrig kan Herren vara likgiltig mot oss. Hans hjärta brinner i varm längtan efter själar, på vilka han kan uppenbara sin härlighet. Därför utgår det alltid kallelse där Han är. Gärna mottar vi kallelse till förnämna umgängen, ansedda ämbeten. Nu rör det sig inte om sådant. Mästaren är här och kallar dig till sig. Det låter så enkelt men innebär en oändlig rikedom att få vara nära frälsaren, det skänker trygghet. Då är din skröplighet och brist Hans, som har rättfärdighet och frid och starkhet är din rikedom"; "Vet, där du går i kallet, gå din Herre med". "Vad allt har inte kristna kvinnor fått utföra i hjälpande kärlekstjänst? Själv minns jag korgen i min mors kök, ja redan hos mormor. Bröd packades varsamt ned, ost, smör, och något sovel likaså. En duk breddes över och jag sändes iväg med gåvorna till den fattiga stugan. Mottagarens glädje, och välsignelse värmde även den lille överbringarens andfädda bröst." (Ur "En pil på den båg")

I "Vi minns Adolf Kloos" har ämbetsbröder och vänner tecknat hans historia. De framhåller att det är svårt att ge en helhetsbild av honom eftersom han var så särpräglad. Han visade kärlek till nästan intill självförglömmande med begåvning, kraft och klarsyn. På en punkt är de överens när de talar om den oförläpnelige vännen, som gav sig helt för Kristi Kyrka och människors räddning.

Västra Tunhems kyrka.

Kloo blev mest känd som predikant. Han hade egenskapen att inte kunna säga nej till den som kallade honom. Eftersom han reste praktiskt taget landet runt från översta Norrland till nedersta Skåne fick han titeln riksprost. Överallt mötte han stora åhörarskaror. Talade i regel länge - en timma var inte ovanligt. Biskop Yngve Rudberg menar dock att störst i hans prästgärning var hans enskilda sjä-lavård. Nästan oräkneliga var de som sökte sig till honom för att få hjälp och råd med sina själsliga bekymmer. Hans omsorg om människor på livets skuggsida ledde också till ekonomisk hjälp i stor utsträckning. Och det var såväl klädesplagg, skor, pengar, som kom att byta ägare inom prästgårdens väggar. Och alla som sökte sig dit blev rikligt undfägnade av husföreståndarinnan Beda. Hans fosterson Dieter Stern berättar också om hur folk kom och gick och kände sig hemmastadda i prästgården. Varje brudpar bjöds på kaffe, även pingst- och middsommarafton då det kunde komma sju par i rad. Middagsgäster inviterades av värden snarare minuter än dagar i förväg och med en suck åstadkom Beda, husföreståndarinnan, gång på gång det omöjliga. I predikstolen och som värd vid matbordet var Adolf Kloo som mest sig själv. Lika träffsäkert som ostskivorna kastades med hyveln tvärs över bordet på gästens tallrik, lika spänstigt kom repliker och synpunkter om det mesta. Men inte om allt. För konst, musik och i viss mån skönlitteratur saknade han intresse. Kanske berodde det på att han själv var skapande och för sin inre blick byggde upp en värld, som inte i hög grad behövde kompletteras med intryck utifrån. Men givetvis fick gästerna tala om sådana ting. Han lyssnade alltid men tänkte förmodligen på söndagens predikan.

Känt är med vilken omsorg han skötte kyrkobokföringen, där vi möter hans vackra handstil. Representant för Landsarkivet uttryckte sin beundran över den reda med vilken allt var ordnat och bokfört. Och när kyrkan skulle restaureras deltog han själv med sina väldiga kroppskrafter i full verksamhet med hacka och spade. Han var synnerligen ordentlig i fråga om sin väldiga korrespondens. Brev besvarades omedelbart, alltid med den klara och vackra handstilen som var lika prydlig in i 90-årsåldern. På kuvertet sattes alla titlar ut för att kunna bereda mottagaren glädje. Dagen i prästgården började i regel sent eftersom Kloo sällan gick till sängs före kl. 3.00. Under

nattens timmar skötte han kyrkobokföringen och den personliga korrespondensen. Slarv var honom helt främmande. Han krävde det absoluta av sig själv. Hur bråttom han än hade lämnade han aldrig sängen obäddad eller rummet ovädrat. En reva i kläderna lagade han själv och att sy i en knapp i prästrocken var en enkel sak.

Det finns åtskilligt berättat om hans framfart på vägarna. Biskop Rudberg berättar om en bilresa med Adolf Kloo vid ratten i en av de bilar han slet ut under sin tjänstetid. Efter en stunds färd tog sig biskopen friheten att peka på bilens hastighetsmätare. Den visade på 60 km och här gällde 40 km. Kloo skakade på huvudet och mumlade: "ja, ja, jag är själv den störste syndaren men tiden är knapp. Och i 2:a Timoteusbrevet säger Paulus: Predika och träd upp i tid och otid. Guds Ord bär icke bojar". Vid ett annat tillfälle då en annan medpassagerare påpekade att han överskred gällande lagbestämmelse beträffande hastigheten svarade Kloo: "För den rättfärdige finns ingen lag". Vid ett tillfälle tillkallades polis men då polisen såg vem föraren var sade han endast: "Ja, jag skulle bara säga att det är förbjudet att flyga genom Grästorp." Järnvägsstationen i Vargön fick inte sällan telefon-signal från Kloo och då med orden: "Be dom hålla kvar tåget tills jag kommer". Och man gjorde vad man kunde för att uppfylla hans önskan. Det berättas att man bad både Kloo och Gud om att han skulle sluta köra bil. Vid ett tillfälle såg en vän till Kloo hur han kom rusande ut från prästgården, svingar sig upp på cykeln och iväg i en väldig fart. Då säger vännen till en som stod i närheten: "nu ska du tro det är bråttom, nu när han tar cykeln". Adolf Kloo hade kraften, den kroppsliga. Vid ett tillfälle cyklade han i 30 graders kyla, med start kl. 4.00 på morgonen på hala vägar för att hålla högmässa kl. 10, en färd på åtta kilometer. Och allt gick väl.

Prästen och läraren Sten Hallqvist (make till Britt Hallqvist) beskriver Adolf Kloo som en mycket mångsidigt begåvad man. Därtill genial, kanske ett geni. Han hade

"Att cykla är en välsignelse!"

snabbhet. Han såg ibland mer än han ville se och drog sig då genast tillbaka. Han skrev snabbt skulpturalt - bokstäverna formade han hela livet så som han lärt sig i Ryda skola. Det fanns inte mycket praktiskt som han inte var förtrogen med. Han såg vad som behövdes och vid ett tillfälle, berättar Hallqvist, satte han en extra stänkskärm av papp på Britt Hallqvists cykel. Den gjorde sin tjänst på den leriga väg där Britt H. skulle cykla den dagen.

Karl Ahlner talar om Kloo som den borne ledaren. Han hade en förmåga att få oss att samtala och leda samtalen så att de inte spårade ur, utan kom att handla om väsentliga ting. Jag citerar Ahlner när han säger "Med Adolf Kloo som medarbetare i Stilla dagar för lekmän i Varnhem, det är som att ha varit med om ett under", "störst är den som kan tjäna"- dessa ord kom vid upprepade tillfällen över Adolf Kloos läppar.

Kloo utstrålade alltid värme och inspiration när han kom. Han släppte aldrig någon in på livet vid första mötet, men när han öppnade sitt hjärta för någon så öppnades det på vid gavel. Man föll ohjälpligt för hans värme och charm. Någon har yttrat ungefär följande: Aldrig har jag mött någon, som så helt ställt in sitt liv i Guds tjänst. Vid ett tillfälle är han inbjuden att vara huvudtalare vid en ungdomssamling. Han hade rest långt och en timma återstod tills gudstjänsten

skulle börja. Han går in i en stuga, ber att få låna ortstidningen för att se över vilket ämne han skulle tala. Läger sig sedan raklång på rygg på golvet och tänker för att sedan med ande och kraft förkunna för ungdomarna, vilka tog åt sig vartenda ord.

Kloos kassaböcker är en intressant läsning. Minutiöst bokförde han varje liten utgift. Ändå får man intrycket att han saknade känsla för pengars värde. Löner och hushållsbidrag flödade lite oregelbundet - ibland tömdes plånboken helt i kollekten. Vissa perioder drogs han med besvärande skulder p.g.a. borgensåtaganden för personer, som han knappt kände. Förklaringen till detta lättsinne med pengar kan man bara gissa. Förmodligen var det självklart för honom att praktisera Bergspredikans ord: "Giv åt dem som beder dig och vänd dig inte bort från den som vill låna av dig". Betecknande är, att det knappast finns något fotografi, som gör Adolf Kloos rättvisa. Hans personlighet lät sig inte fångas på det sättet. Åttaåringen kunde bättre när hon efter mötet med honom berättade: "Han hade så stora varma händer".

Enligt domprosten Olle Nystedt var Adolf Kloos vår Kyrkas störste folktalare och det både kvantitativt och kvalitativt (Ur "Med Adolf Kloos i Österled"). Biskop Hjalmar Danell i Skara hade fått den goda idén att låta teologie studerande komma ut i stiftet som tjänstebiträden åt äldre präster. Den unge blivande prästen Olof Henriksen tillskrev kyrkoherde Kloos en vördsam fråga om han var beredd att ta sig an honom. Han kunde aldrig glömma hur det kändes att få hans svar. Brevet kom i retur med påskrift längt ner: "Ja, kom, Kloos."

Enligt prästen Thorsten Nunstedt, som stod Kloos nära, hade han förmågan att prestera maximum av arbete; hans umgänge med människor var präglad av både allvar och humor. Det var väckelsens tid på 20-talet då Kloos kom ut som präst och Anden verkade i församlingarna. I Vargön fylldes kyrkan till trängsel vid varje gudstjänst. Kloos drog fyllda hus var han än drog fram. I bilder, liknelser och berättelser levandegjorde han både dråpligt och drastiskt text och ämne. På de mils-

långa cykelturerna till kyrkan tänkte han igenom text och predikan.

En efterlängtd grupp gäster i prästgården var "pingstliljorna" och det var Kloos konfirmander från Borås årgång 1910, som höll samman. En av de sista veckorna Kloos levde, kom några av dem på besök till Falköpings ålderdomshem, där han tillbragte sitt sista levnadsår. Synen hade svikit honom, delvis minnet också. Tid och rum var oväsentliga. Bara bönen, bibelordet och psalmsång betydde något. När sista "psalmen" var sjungen, knäppte Kloos sina händer över täcket och började bedja själv. Han bad för läsbarerna som skulle ut i livet, att Gud måtte bevara dem från allt ont. Och de 77-åriga "läsbarerna" grät och log på samma gång.

Ett uppdrag förknippat med Kloos tjänst som komminister i Härna under unga år är värt att nämna. Över portalen till Trogareds kapell står året 1918. Utan Adolf Kloos, som här visade mycken entusiasm och kunnighet, hade nog detta kapell aldrig kommit till stånd. Kloos hade tillträtt tjänsten i Härna 1912 - han var då 34 år - och då kyrkoherden där var sjuklig fick Kloos ta över ansvaret för arbetet i pastoratet. På nyårsafton 1916 hade han skrivit ett uppdrag om det önskvärda i att få kapellet byggt, ett motiv för dess byggande var att avståndet till församlingskyrkan, som låg i socknens, d.v.s. Södra Vings, utkant var långt att färdas för församlingsborna. Två socknar, Töfve och Södra Ving, hade slagits samman men någon ny kyrka ville inte Kloos skulle byggas. Södra Vings kyrka var lämpligt placerad i stationssamhället Hökerum och järnvägen Borås - Ulricehamn hade öppnat 1917 med Adolf Kloos som talare. Ett kapell i Trogared skulle kunna användas av nästan hela förutvarande Töfve socken.

Kloos hade fått löfte om tomt och nu inbjöd han till tecknande av gåvor och avslutade med en from önskan: "Gud förläne företaget framgång och låte det främja Hans ära samt lända oss och tillkommande släkten i församlingen sin välsignelse". Kapellet byggdes på frivillighetens väg. Gårdarna i bygden lämnade byggmaterial, kända företagare i

Borås kom med betydande bidrag och till stöd för kapellet bildade damerna en syförening. Då grundstenen lades höll Kloos ett anförande, stadgarna hade godkänts och i protokollet stod att gudstjänst skulle hållas var fjärde predikodag. Kloos flyttade till V. Tunhem 1922 men släppte aldrig "sitt skötebarn", utan återvände ofta dit för att stödja sitt älskade kapell.

Kloos möte med den nya tiden blev ofta att reagera med nostalgi. Han tycks längta tillbaka till sin barndoms Ryda och den väckelse han där fick del av. Jag citerar Kloos ord: "Det är tjockt med folk på vägen. Allt fler sluter till från gårdarna, män, kvinnor, barn och ungdom. Tänk hur de kände varandra genom flera socknar, dessa allvarligt kristna, hur de bad för varandra, besökte och hjälpte varandra. Enkelt och rättframt samtalade de om andliga ting med omisskännelig värme".

Kloos kände främlingsskap inför den nya "själsmedvetna" människan. Det fanns hos honom ett avståndstagande från det som uppfattades världsligt. Själens fick inte besmittas. En konsekvens av detta var att han i rollen som präst var tvungen att gå i strid med det världsliga. Något han reagerade mot var det s.k. dansbaneeländet. En kväll söker han upp en dansbana, där han blir vittne till både dans och musik. Han håller ett förmåningstal och får den kvällen "föreställningen" att sluta tidigare än planerat. Vid ett tillfälle köper han upp en dansbana, virket tar han vara på och bygger av det ett hönsbarnhus, vilket han har berättat. Och säger "det var bra virke och hönsbarnhuset blev riktigt bra".

Birgitta Derand